

เพลงที่ใช้ในงานแต่งงานมักจะขับร้องโดยไม่ได้ใช้เครื่องดนตรีประกอบ เป็นการขับร้องโดยมีลูกคู่ โดยจะขับร้องในขณะที่เพื่อน ๆ ของเจ้าบ่าวเดินทางพาเจ้าบ่าวไปบ้านเจ้าสาว คำร้องเป็นภาษากะเหรี่ยงมีความหมายเป็นการการบอกกล่าวดังนี้

“ให้เจ้าบ่าวแต่งกายให้ดี ๆ นะพ่อไก่โค้ง”

เมื่อเดินทางไปที่บ้านเจ้าสาวก็จะขับร้องโดยใช้คำร้อง

“ให้เจ้าสาวจัดทำบ้านและทางเข้าบ้านให้สะอาด”

เพื่อน ๆ ของเจ้าบ่าวบอกกับฝ่ายเจ้าสาวว่า

“ควายเผือกกำลังจะเข้าไปในบ้าน”

“มาทั้งทีหมาเห่าแล้ว เจ้าของบ้านก็ไม่ยอมออกมาดูเลย ช่วยมาดูหมาให้ด้วย”

เมื่อไปถึงหน้าบ้านจะบอกกับฝ่ายเจ้าสาวว่า

“นอกลังไม่ได้กินน้ำเลย ขอให้เอาน้ำมาให้มันสักหน่อย”

“ไม่เช่นนั้นก็จะอยู่กันที่นี้จะไม่ยอมกลับ”

สำหรับการบอกว่กันยังไม่ได้กินน้ำนั้นเป็นการบอกให้ฝ่ายเจ้าสาวนำสุรามาล้าง แต่ไม่ได้กล่าวว่าขอให้สุรามาล้างโดยตรง

ช่วงที่เพื่อนของเจ้าบ่าวขับร้องเพลงไปตามทางจนถึงบ้านของเจ้าสาว กลุ่มของเพื่อนเจ้าบ่าวจะแสดงบทบาทต่าง ๆ เช่น ควายเผือกนั้นมีเขา เมื่อเดินทางที่จะไปบ้านเจ้าสาว ขอให้เตรียมที่ทางให้ดีไม่เช่นนั้นเขาควายอาจจะไปเกี่ยวข้าวของเสียหาย เพื่อนของเจ้าบ่าวแสดงท่าทางการเดินทางเข้าไปในบ้านแล้วหักกิ่งไม้ข้างทาง

บางครั้งมีการรื้อข้าวของภายในบ้าน เช่น รื้อหลังคาแฝก ทูบกระบอกไม้ไผ่ที่เป็นองค์ประกอบของบ้าน เพื่อให้เจ้าบ่าวกับเจ้าสาวช่วยกันซ่อมแซมบ้าน เพื่อแสดงให้เห็นว่า เจ้าบ่าวสามารถดูแลเจ้าสาวได้

ขณะที่เดินทางไปพร้อมกับการรื้อข้าวของต่าง ๆ ภายในบ้านนั้น หากพ่อ แม่ หรือญาติของเจ้าสาวห้ามปรามก็จะยิ่งถูกทำลายมากขึ้น ดังนั้นพ่อแม่เจ้าสาวจึงจะต้องวางตัวเงียบเฉย ไม่ห้ามปราม ขณะเดียวกันบรรดาเพื่อน ๆ ของเจ้าบ่าวและผู้ร่วมงานจะไม่มีการทำลายข้าวของเครื่องใช้อื่น ๆ เช่น ถ้วย ชาม จาน หม้อ และเครื่องใช้อื่น ๆ

5. เพลงรำแคน

เพลงที่ใช้บรรเลงแคนประกอบการขับร้องและรำแคน (กอง ก่อง ก้วย) เป็นเพลงที่มีจังหวะสนุกสนาน เหมาะสำหรับการรำรำเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน คำร้องของเพลงหลายรูปแบบ เช่น เกี้ยวพาราสี รักใคร่องง้อ ถ่อมตัว ขกย่อง สรรเสริญ ให้แนวคิด คำสอน เล่าเรื่องราว และสนทนาโต้ตอบกัน

การขับร้องเพลงรำแคนของชาวกะเหรี่ยงมักจะขับร้องและพ้อนรำกันตามเทศกาล คือ งานสงกรานต์ เดือนห้า , งานกินข้าวห่อ เดือนเก้า , งานศพตอนกลางคืน หลังจากที่เสร็จพิธี สวดส่งวิญญาณและสวดแปรธาตุแล้วผู้ที่ขับร้อง พ้อนรำ จะยืนเป็นวงกลมล้อมรอบ ผู้ที่เล่นดนตรี เป่าแคน ตีกลอง และฉาบ ซึ่งรวมกลุ่มกันอยู่ตรงกลาง การขับร้องมีทั้งขับร้องเดี่ยว และขับร้องโต้ตอบกันระหว่างฝ่ายชาย ฝ่ายหญิง

เพลงรำแคนที่มีทำนองสนุกสนานและได้รับความนิยมอย่างมากในกลุ่มชาวกะเหรี่ยงเพลงที่มีทำนองง่าย ๆ ไพเราะน่าฟัง จึงหวนกระซิบสลับกันระหว่างการขับร้องกับการเป่าแคน เพลงรำแคนที่กล่าวนี้มีทำนองดังตัวอย่างต่อไปนี้

เพลงรำแคน

ท่อนที่ 1 ขับร้องในทำนองเดิมซ้ำ 4 – 5 เที้ยว ทั้งผู้ชายและผู้หญิงร้องทำนองเดียวกัน
โดยผลัดกันร้องฝ่ายละท่อน

ท่อนที่ 2 เป่าแคนในจังหวะเร็วกระชับ โดยไม่มีการขับร้อง ทั้งฝ่ายชาย และฝ่ายหญิง
รำรำประกอบ

จากโน้ตเพลงที่ยกตัวอย่างมานี้ ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจะใช้ทำนองการขับร้องแบบเดียวกัน แต่ขับร้องโดย

1. ฝ่ายชายขับร้อง ฝ่ายหญิงรำรำ ใช้ความเร็วของจังหวะขนาดปานกลาง
2. เมื่อฝ่ายชายร้องจบ แคนจะเป่าให้จังหวะเร็ว กระชับขึ้น ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงรำรำคู่กัน ใช้ทำรำที่ไม่มีแบบแผนตายตัว หลังจากนั้นแคนก็จะเป่าช้าลงให้มีความเร็วขนาดปานกลางเท่ากับความเร็วตอนแรกที่ใช้ขับร้อง
3. ฝ่ายหญิงขับร้อง ฝ่ายชายรำรำ ใช้ความเร็วขนาดปานกลาง
4. เมื่อฝ่ายหญิงร้องจบ แคนจะเป่าให้จังหวะเร็ว กระชับขึ้น ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงรำรำคู่กัน ใช้ทำรำแบบเดิม
5. การขับร้องเพลงรำแคนแบบนี้จะขับร้องเวียนไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะเป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่าย หรือบางทีก็มีการเปลี่ยนคู่ขับร้องโต้ตอบกันก็ได้

6. เนื้อหาเพลงรำแคนของกะเหรี่ยงอาจจะมีหลายรูปแบบ แต่เนื้อหาของเพลงรำแคนส่วนมากมักจะมีเนื้อหาสั้น ๆ ตัวอย่างเช่น

“ นกน้อยตัวหนึ่งบินไปตามหน้าผา แล้วไปฆ่าแม่ของตัวเองตาย
พอสำนึกได้ว่าเป็นบาปกรรม จึงร้องไห้เสียใจ ” และ

“ ฉันไปทำบุญที่วัดที่มีเจดีย์เงิน ฉันไปที่เจดีย์เงินแล้ว
แต่วาสนาฉันน้อยที่ไม่สามารถสร้างฐานเงินนั้นได้
จึงได้แต่โมทนา สาธุ บุษะ ” เป็นต้น

เพลงรำแคนนอกจากจะเป็นเพลงที่ชาวกะเหรี่ยงมีความชื่นชอบแล้วยังนับว่าเป็นเพลงที่ช่วยกระชับความสัมพันธ์ของชาวกะเหรี่ยงได้อีกด้วย แต่ปัจจุบันงานต่าง ๆ ที่เพลงรำแคนจะได้เข้ามามีบทบาทก็เปลี่ยนแปลงและสูญหายไป เช่น งานสงกรานต์ เดือนห้า, งานกินข้าวห่อ เดือนเก้า ชาวกะเหรี่ยงต่างก็จัดกันแบบง่าย ๆ ไม่มีการขับร้องเพลงรำแคน เพลงเกี่ยว ให้ชาวกะเหรี่ยงได้ยินกันอีกแล้ว ส่วนงานศพที่จัดกันแบบดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงที่มีการเล่นเพลงกันตอนกลางคืนนั้นก็ ได้เปลี่ยนแปลงเป็นการจัดงานศพตามแบบคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธหรือศาสนาคริสต์ ไม่มีใครจัดงานศพแบบดั้งเดิมอีกแล้ว นอกจากนี้คนกะเหรี่ยงในปัจจุบันก็ไม่ชอบฟังเพลงกะเหรี่ยงด้วย ปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้เป็นผลให้เพลงรำแคนซึ่งเคยเป็นเพลงที่ชาวกะเหรี่ยงในอดีตชื่นชอบกันก็ คงจะต้องสูญหายไปเช่นเดียวกับดนตรี และวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของชาวกะเหรี่ยงในอำเภอ สวนผึ้ง

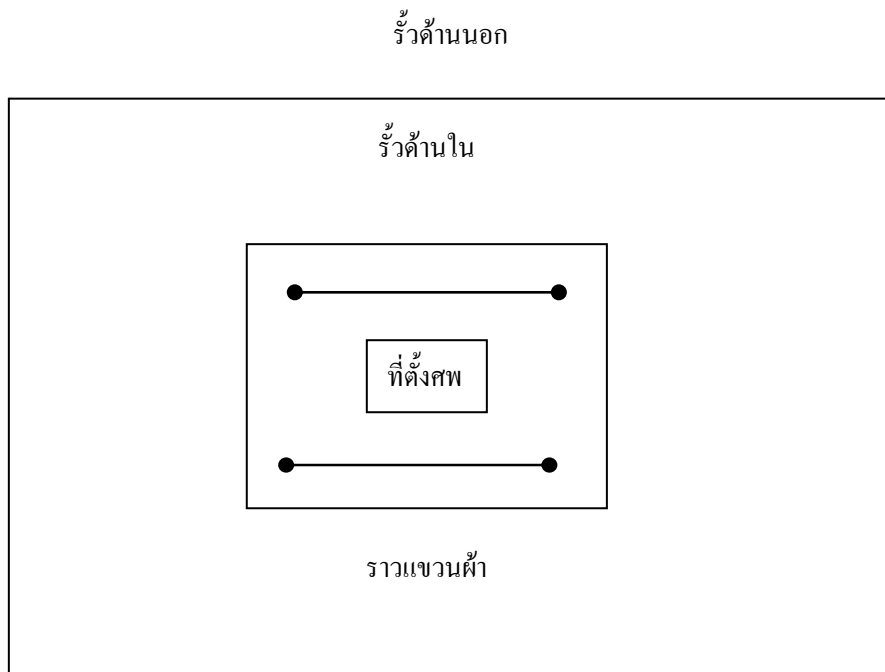
6. เพลงที่เกี่ยวข้องกับงานศพ

งานศพที่เป็นงานสำคัญที่สุดในชีวิตของกะเหรี่ยง พี่น้องเพื่อนฝูง และคนรู้จักกันแม้จะอยู่กันต่างหมู่บ้านเขาก็จะมาร่วมงานกัน ถ้าใครไม่ไปงานศพก็ถือว่าเป็นคนใจดำเหลือเกิน ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะชาวกะเหรี่ยงมีชีวิตอยู่ตามป่าตามเขาต้องร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมาเป็นเวลาช้านาน ดังนั้นเมื่อมีใครตายสักคนหนึ่งบรรดาญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน และคนรู้จักต่างก็มาร่วมงานกันอย่างพร้อมเพรียง ตอนเย็นทุกคนก็จะเข้าร่วมพิธีสวดส่งวิญญาณ สวดแปรธาตุ ต่อจากนั้นจึงมีการเล่นดนตรี ขับร้องเพลงกะเหรี่ยงให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ญาติมิตรและผู้มาร่วมงานเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดี คลายความโศกเศร้าลงบ้าง

การจัดงานศพของชาวกะเหรี่ยงในอดีตมักจะจัดกันเพียง 1-2 คืน เมื่อผู้ตายเสียชีวิตญาติของผู้ตายจะนำศพไว้ที่บ้านให้นอนอยู่โดยไม่ต้องใส่โลงศพ คนที่มาเยี่ยมศพก็นำข้าวของมาช่วยงาน เช่น ข้าวสาร น้ำตาล ผัก ผลไม้ ล้วนแต่เป็นข้าวของที่สามารถปลูกได้เองหรือเป็นข้าวของที่เขาได้อยู่ในครัวเรือน ซึ่งสมัยก่อนชาวกะเหรี่ยงแทบจะไม่มีเงินใช้

การเตรียมสถานที่จัดงานศพ ผู้นำหมู่บ้านหรือผู้ทำพิธีและญาติมิตรช่วยกันสร้างปะรำ
อย่างง่ายขึ้น โดยใช้ไม้รวกกันเป็นอาณาเขตกลางแจ้งเพื่อจัดงานศพ

แผนภูมิปะรำที่ใช้เป็นสถานที่จัดงานศพของชาวกะเหรี่ยง

1. รั้วด้านนอก ใช้เสาปัก 4 ต้น มีไม้รวกกันเป็นแนวล้อมรอบบริเวณที่ใช้จัดงานศพ ภายในมีเนื้อที่กว้างพอที่จะให้ผู้มาร่วมงานอยู่ในอาณาเขตได้ทั้งหมด
2. รั้วด้านใน ใช้เสา 4 ต้น ใช้ไม้รวกล้อมสูงระดับเอว กันเป็นอาณาเขตบริเวณที่ใช้ตั้งศพ
3. ราวแขวนผ้า ด้านข้างซ้ายและขวาของศพ จะทำราวไว้สำหรับแขวนผ้าญาติของผู้ตาย จะนำเสื้อผ้าของผู้ตายมาแขวนไว้ข้างศพ เพื่อให้ผู้ตายดูเป็นครั้งสุดท้าย หลังจากฝังหรือเผาแล้วญาติ ๆ จะนำเสื้อผ้าเหล่านั้นมาใช้ได้ ชาวกะเหรี่ยงไม่มีความเชื่อในเรื่องการเผาเสื้อผ้าของผู้ตาย ดังนั้นเสื้อผ้าของผู้ตายบรรดาญาติมิตรจึงสามารถนำมาใช้ได้
4. เมรุตั้งศพ ใช้เสา 4 ต้น ยกขึ้นสูงระดับเอวเท่ากับรั้วด้านใน และราวแขวนผ้า ทำพื้นให้แข็งแรงพอที่รับน้ำหนักของศพซึ่งใช้ลำแพนห่อศพไว้ (ไม่ได้ใช้โลงศพ)

งานศพวันแรก

เมื่อเตรียมสถานที่ต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว พิธีก็จะเริ่มตั้งแต่วันที่เวลาประมาณ 19.00 น เป็นต้นไป ผู้ทำพิธีจะสังเกตเวลาตามความเหมาะสม เมื่อญาติมาพร้อมกันแล้วจะมีการสวดโดยขับร้องเป็นทำนองซึ่งขั้นตอนการสวดแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. สวดสังวิญญาน ผู้ที่สวดหรือขับร้องก็คือผู้ที่มาร่วมงานทุกคนทั้งชายและหญิง

2. สวดแปรธาตุ ผู้สวดเป็นชายโดยมีผู้นำหมู่บ้านหรือผู้ทำพิธีเป็นผู้นำ

ผู้ที่สวดทั้งเพลงสวดสังวิญญาน และสวดแปรธาตุ ห้ามมิให้ผู้ที่เป็นญาติของผู้ตายเข้าร่วมสวดด้วย เพราะถือว่าไม่เป็นมงคลแก่ญาติผู้ที่ร่วมสวดนั่นเอง สำหรับเพลงที่ใช้สวดสังวิญญานผู้ตาย จากการสัมภาษณ์นายบุญและนางโสภานะเด็ก (เมษายน 2538) พบว่า มีเพลงที่ใช้สวด 32 เพลง การขับร้องเพลงสวดวิญญานจะไม่ใช้เครื่องดนตรีประกอบเนื้อหาของเพลงจะสอนให้ญาติ ๆ คลายความเศร้าหมอง ให้ญาติ ๆ และผู้ที่มาร่วมงานได้มองเห็นสังขาร คือ เมื่อเกิดมาแล้วก็ต้องตายด้วยกันทุกคน ซึ่งการตายนั้นเป็นเรื่องธรรมดาเป็นคำสอนทางศาสนา และแสดงความอาลัยต่อผู้ตาย

การขับร้องเพลงสวดสังวิญญาน ผู้ที่มาร่วมงานทั้งผู้ชายผู้หญิงจะช่วยกันขับร้องโดยทุกคนจะยืนอยู่ในประรำล้อมรอบเมรุตั้งศพ การสวดสังวิญญานของผู้ตายถือว่าเป็นเพลงที่ใช้แสดงความอาลัยแก่ผู้ตาย และขอให้ผู้ตายไปสู่สุคติ

การสวดแปรธาตุ มีผู้นำสวด 1 คน ผู้สวดเป็นผู้ชายล้วน ๆ ไม่จำกัดจำนวน (ห้ามญาติของผู้ตายสวด) การสวดแปรธาตุ ผู้สวดทุกคนจะนั่งใกล้ ๆ ศพผู้ตายเป็นการสวดขึ้นทางวิญญานของผู้ตาย มีการถามตอบบอกทางให้แก่ผู้ตายซึ่งเชื่อว่าเมื่อตายแล้วสิ่งต่าง ๆ ก็จะตรงกันข้ามกับโลกมนุษย์ การขึ้นนี้จะช่วยให้ผู้ตายเดินทางไปได้อย่างถูกต้อง ผู้ทำพิธีจะใช้ถ่านวาดรูปคนลงบนลำแพน ซึ่งเป็นสิ่งแทนตัวผู้ตายแล้วบอกกับผู้ตายว่า “เราเกิดมาแล้วก็ไม่มีอะไร ตายไปก็จะมีแต่ความดีเท่านั้นที่เหลืออยู่ไว้ในโลก” ขณะที่ถาม – ตอบ ก่อนที่จะสวดจะใช้เทียน 4 แท่ง ปักรอบ ๆ รูปคน ที่วาดไว้ด้วยถ่าน ใช้มีดขี้ออกทิศให้แก่ผู้ตาย ผู้ทำพิธีเป็นผู้ถาม ผู้ช่วยในการทำพิธีจะเป็นผู้ตอบแทนผู้ตาย ซึ่งจะต้องตอบตรงกันข้ามกับความเป็นจริง

เช่น ถาม = โลกนี้เป็นของใคร

ตอบ = ของ (บอกชื่อผู้ตาย)

ถาม = หัวอยู่ทางไหน

ตอบ = ทิศตะวันออก (จริง ๆ แล้วตั้งศพหันหัวไปทางทิศตะวันตก)

ถาม = คนตายนี้อยู่ที่ดินหรือบนฟ้า

ตอบ = อยู่บนฟ้า

หลังจากสวดสังวิญญานและสวดแปรธาตุเสร็จสิ้น ผู้มาร่วมงานจะร่วมร้องรำทำเพลง อาจจะนำเพลงรำแคน เพลงเกี้ยว และเพลงอื่น ๆ มาขับร้อง ร่ายรำกันเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ช่วยให้ญาติของผู้ตายคลายจากความเศร้าโศกลบบ้าง การขับร้องฟ้อนรำจะกระทำกันตั้งแต่หลังเสร็จพิธีการสวดสังวิญญานและสวดแปรธาตุเรื่อยไปจนถึงรุ่งเช้าของวันใหม่

ทำนองเพลงสวดทั้งสวดสังวิญญาณและสวดแปรธาตุมีทำนองเศร้า ๆ ลักษณะลีลาอารมณ์เพลงคล้าย ๆ กัน เนื้อหาเกี่ยวกับการขึ้นา ขึ้นทางให้แก่ผู้ตาย ลักษณะของทำนองเพลงสวดสังวิญญาณมีลักษณะดังนี้

เพลงสวดสังวิญญาณ

งานศพวันที่สอง

จากการสัมภาษณ์ชาวกะเหรี่ยงในอำเภอสวนผึ้ง (เดือนธันวาคม 2552) พบว่า งานศพของชาวกะเหรี่ยงตามแบบดั้งเดิมนั้นบางคนอาจจะทำพิธีกินเดียวแล้วตอนเช้าญาติ ๆ ก็พากันนำศพไปเผาหรือไปฝังโดยใช้ลำแพนห่อศพแล้วยกไปเผาในป่า ชาวกะเหรี่ยงบางคนอาจจะนำศพห่อลำแพนนั่นไปฝังในป่าช้า ในอดีตงานศพของชาวกะเหรี่ยงมักใช้วิธีฝังไม่ค่อยมีใครใช้วิธีเผาเพราะเชื่อว่าหากเผาศพจะทำให้ผู้ตายร้องจะเจ็บปวด แต่บางคนไม่เชื่อว่าผู้ที่ตายแล้วจะรู้สึกร้อนจึงสั่งลูกหลานของตนว่าหากตนเองตายก็ให้เอาศพของตนไปเผา

สำหรับเจ้าภาพและญาติของผู้ตายบางคนอาจจะจัดงาน 2 – 3 คืนก็ได้ พิธีในคืนที่สองหรือคืนที่สามก็ทำพิธีเหมือนกับคืนแรก คือมีการสวดสังวิญญาณ การสวดแปรธาตุ และมีการร้องรำทำเพลงเช่นเดิม เมื่อเสร็จพิธีวันรุ่งขึ้นก็นำศพไปฝังหรือเผาก็เป็นเสร็จสิ้นการจัดงานศพของชาวกะเหรี่ยง

การทำพิธีศพแบบดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงที่กล่าวมานี้ ปัจจุบันไม่มีใครกระทำแล้ว เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงนับถือศาสนาพุทธจึงทำพิธีศพตามแบบที่ชาวพุทธ แต่ความเชื่อเกี่ยวกับเพลง

สวดของกะเหรี่ยงก็ยังคงมีอยู่ ผู้ที่ร้องเพลงสวดเหล่านี้ได้เขาจะไม่ยอมนำเพลงสวดไปร้องในงานอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงหรือสาธิตก็ตาม เพราะถือว่าไม่เป็นมงคลทั้งต่อตัวผู้ร้องและผู้ฟัง อาจจะเป็นการสาปแช่งผู้ที่เกี่ยวข้องให้ได้รับสิ่งที่อัปมงคลได้ ดังนั้นชาวกะเหรี่ยงและบุคคลทั่วไปจึงไม่มีโอกาสที่จะได้รู้จักหรือได้ฟังเพลงสวดส่งวิญญาณและเพลงสวดแปลธาตุของชาวกะเหรี่ยงอีกต่อไป

การส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์

ยังไม่มีหน่วยงาน องค์กร และบุคคลใดเข้ามาให้การสนับสนุนการบรรเลงและขับร้องเพลงของชาวกะเหรี่ยงโดยตรง จะมีมาติดต่อก็คือเฉพาะช่วงที่หน่วยงานทางราชการติดต่อให้ไปขับร้อง บรรเลงในงานราชการซึ่งเป็นการเฉพาะกิจ

เพลงของชาวกะเหรี่ยง และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวกะเหรี่ยงบ้านโป่งกระทิงบนอำเภอบ้านคา ในยุคปัจจุบันได้รับความเอาใจใส่จากนายชูศิลป์ ชีช่วง ผู้ใหญ่บ้านโป่งกระทิงบน ซึ่งมีความพยายามที่จะอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่เพลงกะเหรี่ยง ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของชาวกะเหรี่ยงให้คงอยู่

หน่วยงานอื่น ๆ ก็มีแต่เชิญให้ไปร่วมแสดงในงานต่าง ๆ แต่ไม่เคยมีการให้การสนับสนุนโดยตรง

การเผยแพร่

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความประสงค์ที่จะถ่ายทอดความรู้ความสามารถในการขับร้องเพลงของชาวกะเหรี่ยงให้แก่เยาวชนรุ่นใหม่ แต่ก็ไม่ได้ได้รับความสนใจจากเยาวชน เคยจัดสอนให้แก่เยาวชนโดยจ่ายเบี้ยเลี้ยงให้แก่เยาวชนที่เข้ามาฝึกหัดก็มีเยาวชนเข้ามาฝึกหัด แต่เมื่อไม่ได้มีเงินจ่ายเป็นค่าเบี้ยเลี้ยงให้เยาวชนก็หายกันไปไม่ได้ให้ความสนใจที่จะมาฝึกหัดและไม่สนใจที่จะรับการสืบทอด ปัจจุบันเยาวชนรุ่นใหม่ ๆ ไม่ชอบพูดภาษากะเหรี่ยง ไม่ชอบฟังเพลงของชาวกะเหรี่ยง บางครั้งขณะที่ชาวกะเหรี่ยงรุ่นสูง ๆ ป้า ๆ ขับร้องเพลงกะเหรี่ยง เมื่อวัยรุ่นชาวกะเหรี่ยงด้มศีรษะจนเกิดอาการเมา เมื่อผ่านมาก็ยังต่อว่าเป็นเสียงเห่า หอน น่ารำคาญ ทำให้ผู้ที่ขับร้องเพลงกะเหรี่ยงรู้สึกไม่พอใจ

เครื่องดนตรีที่ใช้ ได้แก่ แคน นาเค่ย กลองยาว และซังทอง เป็นเครื่องสายทำมาจากกระบอกไม้ไผ่ ยาวประมาณ 1 เมตร มี 3 สาย บรรเลงด้วยการสี ปัจจุบันไม่มีให้เห็นแล้ว

1.2 ชาวกะเหรี่ยงบ้านตะโกล่าง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

จากการสัมภาษณ์นางวากะปรี พุดดี และนายคำ ทองแดง ชาวกะเหรี่ยง บ้านตะโกล่าง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี (สัมภาษณ์เมื่อ 14 ธันวาคม 2551) พบว่า คนตรีของชาวกะเหรี่ยงที่บ้านตะโกล่าง เป็นเพลงที่มักจะใช้ในศาสนาคริสต์ และใช้ประกอบการแสดงประกอบการขับร้อง ซึ่ง นางวากะปรี พุดดี ชาวบ้านตะโกล่าง เป็นผู้ที่ช่วยสอนการขับร้องและการแสดงประกอบการขับร้องให้นักเรียนโรงเรียนบ้านตะโกล่าง ตั้งแต่ พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบัน

เดิมนางวากะปรี พุดดี เป็นชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในประเทศพม่า ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอาศัยอยู่ที่บ้านตะโกล่าง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เมื่อประมาณ 16 ปีที่ผ่านมา ได้นำความรู้การขับร้องเพลงและการฟ้อนรำของชาวกะเหรี่ยงจากประเทศพม่าเข้ามาเผยแพร่ให้กับเยาวชนชาวกะเหรี่ยงที่บ้านตะโกล่างให้สามารถขับร้อง ฟ้อนรำ และแสดงประกอบการขับร้องได้ การขับร้อง ฟ้อนรำและการแสดงประกอบการขับร้องที่นางวากะปรี พุดดี นำเข้ามาที่บ้านตะโกล่าง ในระยะแรกๆ ใช้ขับร้องและฟ้อนรำกันเฉพาะในโบสถ์ของศาสนาคริสต์และในกลุ่มชาวกะเหรี่ยงที่บ้านตะโกล่างในวงแคบๆ ต่อมาอาจารย์เฉลียว เกื้อเกา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตะโกล่าง ทราบว่า นางวากะปรี พุดดี มีความสามารถในการขับร้อง ฟ้อนรำ และแสดงประกอบการขับร้องได้จึงติดต่อให้นางวากะปรี พุดดี เข้ามาช่วยสอนนักเรียนโรงเรียนบ้านตะโกล่าง ซึ่งมีเชื้อสายกะเหรี่ยงได้ฝึกหัดขับร้อง ฟ้อนรำ และแสดงประกอบการขับร้อง เมื่อนักเรียนสามารถขับร้อง ฟ้อนรำ และแสดงประกอบการขับร้องได้ก็มีโอกาสได้พานักเรียนไปแสดงยังพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดราชบุรี เช่น งานรับเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ อุทยานธรรมชาติวิทยาลาโพง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี งานต้อนรับผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี งานต่าง ๆ ที่จัดโดยจังหวัดราชบุรี งานของอำเภอสวนผึ้ง การแสดงที่มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ได้รับเชิญให้ไปแสดงที่จังหวัดเพชรบุรี และแสดงตามรีสอร์ทต่าง ๆ ในเขตอำเภอสวนผึ้ง เช่น ไร่อุษาวดี ทรัพย์คณารีสอร์ท เป็นต้น งานที่ให้ไปแสดงที่รีสอร์ทได้รับเชิญให้ไปแสดง 2 – 3 ปีติดต่อกัน และแสดงในพื้นที่บ้านตะโกล่างและบริเวณใกล้เคียงในงานวันคริสมาสต์ ปีใหม่ และวันสำคัญต่าง ๆ

การแสดงที่ได้รับความนิยมให้ไปแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ มากที่สุดได้แก่ การแสดง “กะเหรี่ยงกระต๊อบไม้” การขับร้องเพลงขอขอบคุณพระเจ้า

การฝึกหัดขับร้อง ฟ้อนรำ และการแสดงประกอบการขับร้องของนางวากะปรี พุดดี ได้รับการฝึกหัดตั้งแต่เป็นนักเรียนเมื่อครั้งที่ยังอาศัยอยู่ที่ประเทศพม่า นางวากะปรี พุดดี ได้ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเป็นเวลา รวม 10 ปี ครูผู้สอนได้สอนวิชาต่าง ๆ ให้นักเรียนชาวกะเหรี่ยงใน

ประเทศพม่า ได้แก่ วิชาภาษาพม่า ภาษากะเหรี่ยง ภาษาอังกฤษ สอนขับร้อง และการรำกะเหรี่ยง

นางวากะปรี พุดดี มีทักษะความรู้ด้านการขับร้อง ฟ้อนรำมอญ รำพม่า รำกะเหรี่ยง และกะเหรี่ยง ซึ่งเป็นการฟ้อนรำที่มีความแตกต่างกัน นางวากะปรี พุดดี จึงมีความสามารถในการขับร้องและฟ้อนรำของกลุ่มชนต่าง ๆ และนำความรู้มาสอนให้แก่แก่นักเรียนได้เป็นอย่างดี การสอนให้นักเรียนที่โรงเรียนบ้านตะโกกลาง มักจะใช้ช่วงเวลาหลังจากเลิกเรียนแล้วคือ เวลาประมาณ 15.30 – 16.30 น. ของทุกวัน และนักให้นักเรียนมาเรียนในวันเสาร์เวลา 10.00 – 12.00 น. ซึ่งเป็นวันหยุดของนักเรียนโดยจะไปสอนให้ที่โรงเรียน บางครั้งก็นัดหมายให้นักเรียนมาฝึกหัดที่บ้านของนางวากะปรี พุดดี การสอนแต่ละครั้งจะใช้เวลาประมาณ 1 – 2 ชั่วโมง โดยนางวากะปรี พุดดี สอนการขับร้องและฟ้อนรำให้โดยไม่ได้อัดค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งที่ทางโรงเรียนก็เคยจะตอบแทนเป็นค่าสอนให้แต่นางวากะปรี พุดดี ก็ไม่ต้องการรับค่าตอบแทน เนื่องจากเห็นว่า เป็นโอกาสดีที่สมควรที่จะให้ความช่วยเหลือกันและนางวากะปรี พุดดี มีความยินดีที่จะช่วยสอนให้นักเรียนซึ่งเป็นลูกหลานของชาวกะเหรี่ยงให้มีความรู้ความสามารถทางการขับร้อง ฟ้อนรำ และการแสดงประกอบการขับร้อง

สำหรับการไปแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ นั้น จะมีหน่วยงานของทางราชการ เอกชน สถานประกอบการธุรกิจรีสอร์ท และบุคคลทั่วไปมาติดต่อกับอาจารย์ที่โรงเรียนบ้านตะโกกลาง เมื่อทางโรงเรียนเห็นว่าสมควรรับการติดต่อให้ไปแสดง นางวากะปรี พุดดี จะเป็นผู้รับหน้าที่ควบคุมการแสดง ร่วมกับอาจารย์ของโรงเรียนบ้านตะโกกลาง ทำหน้าที่ควบคุมนักเรียนไปด้วย เมื่อได้รับงานไปขับร้อง บรรเลงดนตรี ฟ้อนรำ และการแสดงประกอบการขับร้อง นางวากะปรี พุดดี และนักเรียนก็จะได้รับค่าตอบแทนบ้างพอสมควร

นอกจากนางวากะปรี พุดดี ที่ทำหน้าที่สอนการขับร้อง ฟ้อนรำ และการแสดงประกอบการขับร้องแล้วยังมี นายคำ ทองแดง เป็นหลานชายของนางวากะปรี พุดดี ทำหน้าที่เป็นนักดนตรีบรรเลงกีตาร์ (Guitar) ประกอบการขับร้อง ฟ้อนรำ และการแสดงประกอบการขับร้อง นายคำ ทองแดง ก็ช่วยสอนและบรรเลงดนตรีขณะฝึกซ้อมให้แก่แก่นักเรียนโรงเรียนบ้านตะโกกลาง ร่วมกับนางวากะปรี พุดดี โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนเช่นกัน

รายได้จากการไปขับร้อง ฟ้อนรำ และแสดงประกอบการขับร้องในงานต่าง ๆ ที่ได้รับการติดต่อจากหน่วยงานต่าง ๆ สำหรับนางวากะปรี พุดดี จะได้รับค่าตอบแทนงานละ 300 บาท นายคำ ทองแดง ได้รับค่าตอบแทนงานละ 200 บาท นักเรียนได้ค่าตอบแทนคนละ 100 บาท การไปแสดงบางครั้งผู้ชมได้มอบเงินรางวัลมอบให้ก็จะนำเงินที่ได้รับรางวัลนั้นมาแบ่งให้แก่แก่นักเรียนด้วย แต่ละงานที่ไปแสดงประกอบด้วย นักร้อง 1 คน คือ นางวากะปรี พุดดี นักดนตรี 1 คน

ภาพที่ 15 นางวาทะปรี พุดดี บุตรสาว และนายคำ ทองแดง ผู้จับร้องและบรรเลงดนตรีของ
ชาวกะเหรี่ยงบ้านตะโกล่าง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
(ถ่ายเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2551 โดย ผศ.พีระชัย ลีสมบุญผล)

ภาพที่ 16 การแสดงกะเหรี่ยงกระบี่ของนักเรียนบ้านตะโกล่าง
(ถ่ายเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2551 โดย ผศ.พีระชัย ลีสมบุญผล)

บางครั้งใช้กีตาร์ บรรเลงโดยนายคำ ทองแดง บางครั้งใช้คีย์บอร์ด บรรเลงโดยอาจารย์ของ
โรงเรียนบ้านตะโกกลาง นักเรียนที่ฟ้อนรำ และแสดงประกอบการขับร้อง จำนวน 16 คน

การฝึกหัด

นางวากะปรี พุดดี ฝึกหัดการขับร้อง ฟ้อนรำ และการแสดงประกอบการขับร้องจากครู
ที่ประเทศพม่า ได้แก่ ไคนา วิน (Dina Win) เป็นชาวกะเหรี่ยง มีศักดิ์เป็นน้าของนางวากะปรี พุดดี
เป็นครูผู้หญิงทำหน้าที่สอนพระคัมภีร์ ขับร้องเพลง สอนการบรรเลงดนตรี และการฟ้อนรำ ไคนา
วิน มีความเชี่ยวชาญมากในทุกด้าน นางวากะปรี พุดดี กล่าวว่า ครูไคนา วิน มีความเชี่ยวชาญ
มากแต่ตนเองได้ทักษะมาแค่เพียงการขับร้องเพลงเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถบรรเลงดนตรีเป็น
เนื่องจากตนเองเป็นคนเกียจคร้าน

ครูที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของนางวากะปรี พุดดี ทำหน้าที่สอนการขับร้อง ฟ้อนรำ และ
การบรรเลงดนตรีจนกระทั่งมีความสามารถด้านการขับร้อง ฟ้อนรำ และแสดงประกอบการขับ
ร้องได้เป็นอย่างดี คือ ครูไคนา วิน สอนการขับร้องและการฟ้อนรำกะเหรี่ยง ให้ตั้งแต่ นาง
วากะปรี พุดดี ยังเป็นเด็ก ๆ ยังไม่ได้เรียนหนังสือ โดยสอนไปพร้อม ๆ กับเด็ก ๆ คนอื่น ๆ ใน
หมู่บ้านซึ่งเป็นชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์ นางวากะปรี พุดดี ได้รับความรู้และทักษะการ
ขับร้อง ฟ้อนรำจากครูไคนา วิน เป็นอย่างมาก และได้้นำความรู้ที่ได้ฝึกหัดจากครูไคนา วิน มา
ใช้ขับร้อง ฟ้อนรำ และสอนให้แก่ นักเรียนโรงเรียนบ้านตะโกกลาง จนถึงปัจจุบัน

เมื่อนางวากะปรี พุดดี เข้าศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ก็ได้เรียนการฟ้อนรำจากครูชาว
พม่าอีกท่านหนึ่ง คือ อะดอ โซมิ เป็นการรำของชาวพม่า ครูชาวพม่าสอนให้รำโดยการเปิดเทป
ประกอบการฟ้อนรำ ทำให้มีความรู้เพิ่มเติม

การประกอบอาชีพ

ปัจจุบันนางวากะปรี พุดดี ไม่ได้ประกอบอาชีพใด ๆ เนื่องจากไม่มีพื้นที่ใช้สำหรับทำนา
ทำไร่ รายได้เสริมที่ได้คือ ค่าตอบแทนที่ได้รับจากการไปร่วมขับร้องประกอบการฟ้อนรำ
กะเหรี่ยงของนักเรียนโรงเรียนบ้านตะโกกลาง ซึ่งไม่ได้มีรายได้เป็นประจำ รายได้ไม่แน่นอน
ไม่สามารถเรียกว่าเป็นอาชีพเสริม

ความเป็นอยู่ภายในครอบครัวนางวากะปรี พุดดี และบุตรหลานอาศัยอยู่รวมกันในบ้าน
หลังเดียวกัน บุตรและหลานทำงานได้ก็จะนำเงินมาช่วยกันใช้เป็นค่าใช้จ่ายของครอบครัว บุตรที่
ไปทำงานต่างถิ่นก็ส่งเงินมาช่วยเป็นค่าใช้จ่าย

ค่าใช้จ่ายในบ้านทุกคนในครอบครัวต้องช่วยกันประหยัด ต้องอยู่กันอย่างพอเพียง
พยายามไม่สร้างหนี้สิน ต้องรู้จักใช้เงินประหยัดมาก ๆ จึงจะพออยู่ได้

ชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่บ้านตะโกกลางมักจะมีทรัพย์สินสมบัติเพียงแค่อาศัยมีพื้นที่เฉพาะสำหรับสร้างบ้านของตนเอง เนื่องจากไม่มีพื้นที่ที่จะใช้สำหรับทำกินจึงไม่ได้ประกอบอาชีพทำนาทำไร่ ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพรับจ้าง ขณะเดียวกันบางคนก็คิดว่าอยากจะกลับไปอาศัยอยู่ที่ประเทศพม่า แต่เมื่อกลับไปไม่ได้ก็ต้องพยายามหารายได้เก็บออมเอาไว้เพื่อซื้อที่ดินเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยใช้ชีวิตต่อไป

ชาวกะเหรี่ยงบางรายอาจจะเพิ่งเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตไทยจึงไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน ต้องหารายได้เลี้ยงชีวิตของตนเองด้วยการรับจ้างทำงานต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ใกล้เคียง ไม่สามารถไปประกอบอาชีพในพื้นที่อื่น ๆ ได้ ก็นับว่ามีชีวิตที่ลำบากพอสมควร

สาเหตุที่นางวากะปรี พุดดี สามารถขับร้องเพลงและฟ้อนรำได้ เนื่องจากตนเองมีความสนใจ รักในการขับร้อง ฟ้อนรำ จึงมีความพยายามที่จะฝึกหัด ขณะเดียวกันนับว่าตนเองมีความโชคดีมากที่มีน้าคือ ไคนา วิน เป็นครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญมาก

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการบรรเลง

ดนตรีที่ใช้ประกอบการขับร้องคือ กีตาร์ ซึ่งใช้มาตั้งแต่ดั้งเดิม ทั้งที่อาศัยอยู่ในประเทศพม่า และเมื่อย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่ที่บ้านตะโกกลาง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในระยะหลังมีการนำเอากีตาร์ไฟฟ้ามาใช้บรรเลงแทนกีตาร์ โดยอาจารย์ที่โรงเรียนบ้านตะโกกลาง เป็นผู้บรรเลงให้ขับร้องและฟ้อนรำ อาจจะเนื่องมาจากเมื่อไปแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ กีตาร์ไฟฟ้าสามารถขยายเสียงให้มีความดังเพียงพอให้ผู้แสดงและผู้ชมผู้ฟังได้ยินอย่างชัดเจน สำหรับกีตาร์โปร่งอาจจะมีปัญหาเรื่องความดังของเสียงที่มีเสียงเบาเมื่อบรรเลงในพื้นที่กว้าง เมื่อไปบรรเลงในพื้นที่ต่าง ๆ จึงมักจะใช้กีตาร์ไฟฟ้าแทนกีตาร์

ขั้นตอนการบรรเลง

การบรรเลงแต่ละครั้งไม่มีการกำหนดขั้นตอนการแสดง ขึ้นอยู่กับเจ้าภาพหรือผู้ติดต่อให้ไปบรรเลงว่ามีความต้องการอย่างไร เช่น ต้องการการแสดงกะเหรี่ยงกระทบไม้ หรือต้องการให้ไปขับร้อง ฟ้อนรำแบบอื่น ๆ

การเดินทางไปบรรเลง

การเดินทางไปแสดงในพื้นที่ต่าง ๆ นางวากะปรี พุดดี และนักเรียน จะเดินทางไปกับอาจารย์ของโรงเรียนบ้านตะโกกลาง ที่ทำหน้าที่ควบคุมนักเรียน บางครั้งเป็นรถยนต์ที่หน่วยราชการจัดให้ รถโรงเรียน รถของอาจารย์ หรือรถที่จ้างมา

ความเชื่อ

ด้านความเชื่อ ไม่ได้มีความเชื่อเกี่ยวกับครูบาอาจารย์ แต่จะเป็นการขับร้องเพื่อสรรเสริญและขอบคุณพระเจ้า จึงมีความเชื่อตามแบบของผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ทั่วไป

ความคาดหวัง

อยากให้มีการส่งเสริมการขับร้อง ฟ้อนรำของชาวกะเหรี่ยง อยากให้วัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงได้รับการสืบทอดต่อไป ควรมีการอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่วัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปยิ่งขึ้น

อยากให้วัยรุ่นชาวกะเหรี่ยงหันมาให้ความสนใจวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงมากขึ้น หากวัยรุ่นสามารถขับร้อง ฟ้อนรำกะเหรี่ยง และควรพูดภาษากะเหรี่ยงได้บ้าง

เพลงของชาวกะเหรี่ยงบ้านตะโกกลาง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

เพลงของชาวกะเหรี่ยงที่บ้านตะโกกลาง เป็นเพลงที่นางวากะปรี พุดดี ชาวบ้านตะโกกลาง ขับร้องประกอบการกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาคริสต์ ขับร้องประกอบการฟ้อนรำและประกอบการแสดงต่าง ๆ โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ประเทศพม่า และชาวกะเหรี่ยงทั่วไปในจังหวัดราชบุรี

เพลงที่นางวากะปรี พุดดี นำมาขับร้องและสอนให้นักเรียนโรงเรียนบ้านตะโกกลาง ฟีกหัด ขับร้อง ฟ้อนรำ และแสดงประกอบการขับร้องเป็นเพลงดั้งเดิมที่มีการขับร้องที่ประเทศพม่า เมื่อนางวากะปรี พุดดี ฟีกหัดขับร้องจนเชี่ยวชาญจึงจดจำมาใช้สำหรับการฟีกหัดให้นักเรียนสำหรับทำทางการฟ้อนรำ การแสดงประกอบการขับร้อง นางวากะปรี พุดดี นำมาจากรูปแบบแสดงเดิม และคิดหาวิธีการแสดงประกอบการขับร้องขึ้นมาใหม่โดยพยายามคิดทำทางประกอบการขับร้องให้เหมาะสมกับทำนอง จังหวะของเพลงที่นำมาขับร้อง สำหรับคำร้องส่วนใหญ่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง เนื้อหาสาระของคำร้องไม่ได้มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับทำทางการฟ้อนรำและการแสดงประกอบ

ทำนองเพลงที่ใช้สำหรับขับร้องของนางวากะปรี พุดดี บ้านตะโกกลาง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สามารถบันทึกเป็นโน้ตสากล ได้ดังต่อไปนี้

1. เพลงประกอบการแสดงกะเหรี่ยงกระทบไม้ (กวยกะบ้อ)

เป็นเพลงที่กล่าวถึงวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงที่อยู่ในประเทศพม่า มีสภาพความเป็นอยู่ที่
ยากลำบาก

2. เพลงประกอบการเต้นรำกะเหรี่ยง (นอเดอเซาะแฮกี)

คำร้องมีความหมายเกี่ยวกับการเรียกร้องให้หนุ่ม ๆ สาว ๆ ชาวกะเหรี่ยงกลับมาอยู่ในหมู่บ้าน และใช้ชีวิตความเป็นอยู่ตามแบบวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง

3. เพลงเกี่ยวข้าว (เกอูโกที่โกล้ตะโป้)

เป็นเพลงที่มีคำร้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวนาที่กำลังเกี่ยวข้าว เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นมาในกลุ่มผู้นับถือศาสนาคริสต์ เพลงนี้ไม่ได้นำมาใช้ประกอบการเกี่ยวข้าวในวิถีชีวิตจริงๆ ของชาวกะเหรี่ยงทั้งที่ประเทศพม่า และในประเทศไทย

4. เพลงใช้สำหรับการรำสนุกสนาน (เกอซูโค โอปวยดอเล่)

เป็นเพลงที่มีจังหวะสนุกสนาน ใช้สำหรับเต้นรำหรือฟังเพื่อความสนุกสนาน คำร้องกล่าวถึงภูเขาที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก ๆ ประกอบด้วยป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก เป็นการกล่าวถึงพื้นที่ป่าและภูเขาในพื้นที่ติดต่อกันระหว่างเขตแดนประเทศพม่ากับประเทศไทย

5. เพลงเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว (ขอตะคว่ำ)

เป็นเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว สามารถนำมาใช้ขับร้องในงานแต่งงานหรือใช้ขับร้องโดยทั่วไป สามารถใช้ขับร้องได้ทั้งผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์และศาสนาอื่น ๆ

6. เพลงเกี่ยวกับความรัก (ขอเก๋อดี ขอเก๋อดื้อ)

คำร้องเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับหนุ่มสาว 2 คน ที่มีความรักให้แก่กัน และมีงูเห่ามาหลงรักหญิงสาว วันหนึ่งชายหนุ่มไปทำงานงูเห่าจึงได้แอบมาลักพาตัวหญิงสาวไป ชาวหนุ่มก็ตามไปช่วยแฟนสาว เมื่อไปพบงูเห่าก็บอกกับชายหนุ่มว่าหากต้องการแฟนสาวคืน ชาวหนุ่มต้องตัดหัวของตนเองแล้วเอาเลือดกองไว้ข้าง ๆ ลิ่นงู ฝ่ายชายหนุ่มก็ยอมตัดหัวตนเองเพื่อแลกกับชีวิตของหญิงสาว งูเห่าก็ยอมปล่อยตัว จากนั้นหญิงสาวก็ครองตัวอยู่ตามลำพังนับแต่นั้นมา นางวาทะปรีพุคดี กล่าวว่า เป็นเพลงที่มีเนื้อหาดำเนินตามตำนานจากประเทศพม่า

(8 บรรทัด)

7. เพลงรำกระดัง (เปอเมด้ว เลอทีเลอซ่อ)

เป็นเพลงที่นำมาขับร้อง และนำกระดังขนาดเล็ก ๆ มาใช้ประกอบการเต้นรำ โดยไม่ได้มี
ท่าทางกำหนดไว้อย่างตายตัว ผู้เต้นรำสามารถเต้นรำได้อย่างอิสระ คำร้องกล่าวถึงเรื่องราวของ
ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวกะเหรี่ยง ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับกระดังแต่อย่างใด

8. เพลงประเพณีกะเหรี่ยง (กะย้อตาสะเล่ เอย มิเคอะเฮ่)

เป็นเพลงที่ใช้ขับร้องทั่วไป คำร้องมีความหมายเกี่ยวกับความต้องการให้ชาวกะเหรี่ยงมีความสามัคคี ช่วยกันสืบสานการแต่งกาย ภาษา วัฒนธรรมประเพณีของชาวกะเหรี่ยงเอาไว้สืบไป

9. เพลงสรรเสริญพระเจ้า

เป็นเพลงที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ มีคำร้องเป็นภาษากะเหรี่ยง ใช้ขับร้องเพื่อสรรเสริญพระศาสดาของศาสนาคริสต์

10. ขอบคุณพระเจ้า

เป็นเพลงที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ มีคำร้องเป็นภาษากะเหรี่ยง ใช้ขับร้องเพื่อขอบคุณพระเจ้าที่ให้ความช่วยเหลือ ดูแลคุ้มครองประชาชนให้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

1.3 ชาวกะเหรี่ยงบ้านผาปก ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

จากการสัมภาษณ์นางลัดดา ชัยนิยม อายุ 45 ปี บ้านเลขที่ 20 หมู่ 3 บ้านผาปก ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2552) พบว่า ชาวกะเหรี่ยงบ้านผาปก ตำบลสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีนักดนตรีที่มีความสามารถในการขับร้องและบรรเลงเครื่องดนตรีที่เรียกว่า “นะเค่ย์” หรือ “นาเค่ย์” คือ นายคีย์ลา

1.3.1 เครื่องดนตรี นะเค่ย์ หรือนาเค่ย์

จากการสัมภาษณ์ นางลัดดา ชัยนิยม พบว่า นะเค่ย์ หรือนาเค่ย์ เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีดของชาวกะเหรี่ยง

นะ เป็นภาษากะเหรี่ยง แปลว่าเทวดา หรือเทพเจ้า

เค่ย์ คือเครื่องดีด

นะเค่ย์ หรือนาเค่ย์ จึงแปลว่า เครื่องดีดของเทวดา หรือของเทพเจ้า

นะเค่ย์ มีความเป็นมาดังที่ปรากฏในคำร้องของเพลงของชาวกะเหรี่ยงที่กล่าวว่า ในยุคหนึ่งบ้านเมืองถูกคนทำลายป่าและฆ่าสัตว์ป่าไปเป็นจำนวนมาก ทำให้พื้นที่ขาดความอุดมสมบูรณ์

ผู้คนที่จะมาช่วยดูแลต้นไม้และสัตว์ป่าก็หายาก เทวดาได้พบว่า มีชายชราคนหนึ่งมีความซื่อสัตย์ ไม่เคยตัดต้นไม้ ไม่เคยล่าสัตว์ จึงนำเอาเครื่องคิดมามอบให้ชายชราแล้วกล่าวว่า หากคิดเครื่องดนตรีชิ้นนี้เมื่อไรก็จะทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์มีป่าไม่มีสัตว์ป่า เมื่อชายชราเห็นว่าไม่มีป่าไม่มีสัตว์ป่าก็น่าจะเคยมาคิด ทำให้สัตว์ป่าเข้ามาอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่คิดนะเคย เพลงที่ใช้ขับร้องประกอบการบรรเลงนะเคย มักจะมีคำร้องที่มีความหมายเกี่ยวกับความเป็นมาของนะเคย คติสอนใจ และเรื่องราวต่าง ๆ ทำนองเพลงส่วนใหญ่มักจะมีลักษณะของทำนองเหมือนและคล้าย ๆ กัน

1.3.2 เครื่องดนตรี “กลองกะเหรี่ยง”

จากการสัมภาษณ์นางลัดดา ชัยนิยม พบว่า กลองกะเหรี่ยงนับเป็นสัญลักษณ์สำคัญของประเทศกะเหรี่ยง ดังที่มีตำนานกล่าวว่า ชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่บนแผ่นดิน ซึ่งแผ่นดินประกอบไปด้วยดิน เหล็ก เงิน ทอง โลหะต่าง ๆ การสร้างกลองกะเหรี่ยงก็ใช้โลหะต่าง ๆ เมื่อตีกลองกะเหรี่ยงก็จะทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ มีอำนาจ กลองกะเหรี่ยงจึงมักนำมาใช้ตีเฉพาะงานสำคัญของประเทศกะเหรี่ยง

กลองกะเหรี่ยงมีความสำคัญของชาวกะเหรี่ยง จึงมีการนำภาพของกลองกะเหรี่ยงมาบันทึกเป็นสัญลักษณ์บนธงชาติของชาวกะเหรี่ยง

กลองกะเหรี่ยง เป็นกลองสัมฤทธิ์ เป็นกลองชนิดเดียวกันกับที่คนไทยเรียกว่า “กลองมโหระทึก”

1.3.3 ประเพณีของชาวกะเหรี่ยง

จากการสัมภาษณ์ นางลัดดา ชัยนิยม ประเด็นเกี่ยวกับงานประเพณีของชาวกะเหรี่ยง พบว่า มีงานประเพณีของชาวกะเหรี่ยงที่น่าสนใจได้แก่

1.3.3.1 พิธีเรียกขวัญของผู้ป่วย

พิธีเรียกขวัญของผู้ป่วยของชาวกะเหรี่ยง เป็นพิธีกรรมทางความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงในอำเภอสวนผึ้ง ผู้ที่ทำพิธีคือ นายกะซ่าย ชาวบ้านผาปก ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปัจจุบันยังมีการทำพิธีรักษาอยู่แต่ก็ไม่มากนัก เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงในยุคปัจจุบันเมื่อมีอาการป่วยก็มักจะเข้ารับการรักษาโดยแพทย์แผนปัจจุบัน

พิธีเรียกขวัญของผู้ป่วยมักจะทำกับผู้ป่วยที่มีอาการป่วยไข้มาก ๆ หรือเกิดอาการกินไม่ได้ นอนไม่หลับ ไม่มีแรงทำงาน ตามความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่า ผู้ที่มีอาการป่วยจิตวิญญาณมักจะออกไปยังพื้นที่ต่าง ๆ หากยังปล่อยไว้ให้วิญญาณเคล็ดไปไกลมาก ๆ ก็จะทำให้วิญญาณไม่สามารถกลับเข้ามาสู่ร่างกายของผู้ป่วยได้ก็จะทำให้ผู้ป่วยนั้นตายได้ ญาติ ๆ จึงต้องจัดพิธีเรียกขวัญของผู้ป่วยเพื่อให้วิญญาณกลับเข้ามาสู่ร่างกายของผู้ป่วย

ภาพที่ 17 การบรรเลงนาเค่ยโดยนายคืยลา ชาวกะเหรี่ยงบ้านผาปก ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง
จังหวัดราชบุรี (ถ่ายเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2552 โดย ศศ.พีระชัย ลีสมบุญผล)

ภาพที่ 18 นางลัดดา ชัยนิคม และนายคืยลา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีของชาวกะเหรี่ยงบ้านผาปก
(ถ่ายเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2552 โดย ศศ.พีระชัย ลีสมบุญผล)

อุปกรณ์ที่ต้องจัดเตรียมก่อนทำพิธีได้แก่ ดอกไม้ รูป เทียน เหล้าขาว สวิง ข้าว ไข่ต้ม และด้ายสีแดงเพื่อผูกข้อมือ ขั้นตอนการทำพิธีเริ่มจากผู้ทำพิธีจุดเทียน รูป และถวายดอกไม้ เหล้าขาว ให้แก่วิญญาณของผู้ที่มาชักพาเอาวิญญาณของผู้ป่วยไป เพื่อให้วิญญาณนั้นได้มาดื่ม เหล้าแล้วยอมปล่อยให้วิญญาณของผู้ป่วยกลับคืนสู่ร่างกาย เพื่อให้อาการหายเป็นปกติ ขณะเดียวกันการจุดรูป เทียน และดอกไม้ ผู้ทำพิธีจะบอกกล่าวขอความช่วยเหลือจากเจ้าที่เจ้าทาง เทวดา และนางไม้ต่าง ๆ ให้ช่วยติดตามวิญญาณของผู้ป่วยให้กลับมาเข้าสู่ร่างกาย เมื่อกล่าวคำขอความช่วยเหลือแล้ว ผู้ทำพิธีและญาติ ๆ ก็จะนำเอาสวิง มาเตรียมออกไปช้อนวิญญาณของผู้ป่วย สำหรับผู้ทำพิธี จะใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้แก่ ข้าวสุก ไข่ต้ม ดอกไม้ 1 ดอก และด้ายสีแดง ที่ใช้สำหรับผูกข้อมือ นำมาใส่ในสวิง สำหรับญาติ ๆ หรือผู้ร่วมงานจะใช้สวิงเปล่า ๆ คนละ 1 ปาก ตามปกติใช้สวิงเพียง 1 ปากก็ได้ หากใช้หลาย ๆ ปากก็ยังเป็นการช่วยกันด้อนวิญญาณของผู้ป่วยให้เข้ามาในสวิง และช่วยกันขับไล่วิญญาณร้ายให้ออกไปห่าง ๆ ไม่ทำร้ายวิญญาณของผู้ป่วยได้อีก

การใช้สวิงช้อนวิญญาณ ผู้ทำพิธีและญาติ จะนำสวิงออกมาช้อนวิญญาณของผู้ป่วย โดยต้องเดินไปบริเวณนอกบ้าน ด้วยความเชื่อว่าเมื่อวิญญาณกลับมาแล้วอาจจะเข้าบ้านไม่ถูก จึงต้องใช้สวิงไปช่วยกันดักวิญญาณของผู้ป่วยกลับเข้ามาในบ้าน ขณะเดียวกันวิญญาณร้ายอื่น ๆ ก็มีความเกรงกลัวสวิง เมื่อผู้ทำพิธีและญาติ ๆ ไปช้อนวิญญาณกลับเข้ามาวิญญาณอื่น ๆ ก็ไม่กล้าเข้ามาดึงเอาวิญญาณของผู้ป่วยออกไปอีก

เมื่อใช้สวิงช้อนวิญญาณไปนอกบริเวณบ้านแล้ว ผู้ทำพิธีและญาติ ๆ จะนำสวิงที่ช้อนวิญญาณนั้นกลับเข้ามาในบ้านเปรียบเสมือนการพาวิญญาณกลับเข้ามาในบ้าน จากนั้นผู้ทำพิธีและญาติ ๆ ก็จะใช้ด้ายสีแดงผูกข้อมือเพื่อเรียกขวัญของผู้ป่วยเป็นการให้วิญญาณกลับเข้ามาในร่างกายของผู้ป่วย อาการป่วยก็จะหายไป หากไม่ผูกข้อมือด้วยด้ายสีแดง วิญญาณก็อาจจะเข้าร่างกายไม่ได้

เมื่อผูกข้อมือให้ผู้ป่วยแล้วก็เชื่อว่าร่างกายและจิตใจของผู้ป่วยก็จะมีอาการดีขึ้น หากอาการไม่ดีขึ้นก็แสดงว่าต้องมีอาการป่วยด้วยสาเหตุอย่างอื่นก็ต้องใช้วิธีการรักษาโดยแพทย์ประจำหมู่บ้านหรือแพทย์แผนปัจจุบันต่อไป

การทำพิธีรักษาด้วยการทำพิธีเรียกขวัญผู้ป่วย สามารถกระทำได้ที่กรณีที่ผู้ป่วยมีอาการป่วย และผู้ที่ไม่ได้มีอาการป่วยแต่เกิดอาการตกใจมาก ๆ เสียขวัญ ไม่มีกำลังใจ อ่อนเพลีย ขวากะเหวี่ยง เชื่อว่าเป็นอาการที่เกิดจากวิญญาณล่องลอยออกไปจากร่างกายจึงต้องทำพิธีเรียกวิญญาณให้กลับมาสู่ร่างกายของผู้ป่วย

พิธีกรรมนี้มีการปฏิบัติกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษทั้งชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในอำเภอสวนผึ้ง อำเภอบ้านคา และชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ติดต่อระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า สำหรับชาวกะเหรี่ยงในปัจจุบันส่วนใหญ่จะไม่นับถือพิธีดังกล่าวเท่าที่ควร

1.3.3.2 พิธีเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวข้าว

ชาวกะเหรี่ยงในอดีต ก่อนที่จะทำนาข้าวต้องไปถางป่าเพื่อทำนาข้าวก่อนที่จะเริ่มปลูกข้าว ชาวกะเหรี่ยงจะเริ่มปลูกข้าวจุดแรกคือตรงใจกลางของพื้นที่นาหรือไร่ที่จะปลูกข้าว นั่น เริ่มต้นด้วยการปลูกข้าวไว้ในพื้นที่สี่เหลี่ยมขนาดเล็ก ๆ โดยปลูกข้าวไว้ 5 จุด คือ ตรงกลางสี่เหลี่ยม และปลูกตรงมุมทั้งสี่มุม หลังจากนั้นชาวกะเหรี่ยงจะสังเกตว่าต้นข้าวที่ปลูกนั้นเติบโตหรือไม่ หากต้นข้าวออกและเติบโตก็สามารถปลูกข้าวให้เต็มพื้นที่ได้

เมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยวข้าว ชาวกะเหรี่ยงจะเริ่มเก็บเกี่ยวข้าวที่ปลูกไว้ทั้ง 5 จุดตรงกลางพื้นที่ปลูกข้าว นั่นก่อน แล้วนำมามัดรวมกันพร้อมทั้งนำดอกไม้ และเทียนมัดรวมกับรวงข้าวที่เกี่ยวข้อง มาแล้วนำมาแขวนไว้บนที่สูง ข้าวที่เก็บเกี่ยวมามัดรวมกันนี้ชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่าเป็น “แม่ข้าว” อาจจะเหมือนกับที่ชาวนาเรียกว่า “แม่โพสพ”

เมื่อชาวกะเหรี่ยงเก็บเกี่ยวข้าวทั้งหมดแล้วและนำมาผ่านกรรมวิธีจนกระทั่งได้ข้าวเปลือกก็จะนำข้าวเปลือกนั้นมาเก็บใส่ยุ้งข้าวเปลือก จากนั้นก็จะนำข้าว “แม่ข้าว” มาแขวนไว้ตรงกลางยุ้งข้าวในระดับที่สูงกว่าข้าวทั้งหมด เมื่อให้แม่ข้าวทำหน้าที่คุ้มครองดูแลข้าวทั้งหมดให้ปลอดภัย และมีความอุดมสมบูรณ์ แม่ข้าวที่แขวนไว้นี้เมื่อเวลาผ่านไปข้าวเปลือกที่รวงข้าวที่มัดรวมกันนี้จะค่อย ๆ ร่วงลงมาในยุ้งจนกระทั่งหมด

เมื่อชาวกะเหรี่ยงนำข้าวเปลือกใส่ในยุ้งเสร็จแล้ว จะมีการจัดเตรียมอาหารคาวหวาน ได้แก่ ข้าว กุ้ง หอย ปู ปลา ผัก เผือก มัน นำมาต้มแล้วจัดเตรียมโดยปลอกเปลือกออก แล้วนำอาหารทั้งหมดมาวางรวมกันในกระทงหรือภาชนะแล้วนำมาบูชาที่ยุ้งข้าว เพื่อเป็นการบูชาต่อแม่ข้าว หรือแม่โพสพ

การทำพิธีลักษณะเช่นนี้ปัจจุบันชาวกะเหรี่ยงบ้านผาปกไม่ได้ทำเนื่องจากชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพปลูกข้าวเช่นในอดีตแล้ว

2. คนตรีของชาวมอญ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

จากการสัมภาษณ์ นายเถลิง ทูเครือ นายสมพงษ์ เสลานนท์ และนางฟัก ทูเครือ บ้านเลขที่ 24 หมู่ 7 บ้านท่าอิฐ ตำบลนครชุม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2552) ประเด็นเกี่ยวกับคนตรีของชาวมอญที่อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบว่า ปัจจุบันการบรรเลงดนตรีที่เป็นของชาวมอญที่ยังสามารถพบเห็น และยังจัดให้มีการบรรเลงดนตรีกันในปัจจุบันคือ “ประเพณีการรำผีของชาวมอญ”

สาเหตุของการจัดพิธีรำผีของชาวมอญ

การจัดพิธีรำผีของชาวมอญ นอกจากจะเป็นการจัดพิธีเพื่อแก้ไขการกระทำผิดแล้ว ชาวมอญยังมีความเชื่อว่า การจัดพิธีรำผีของชาวมอญ จะทำให้บรรพบุรุษได้มีโอกาสได้มารับประทานอาหารคาวหวานอย่างมากมาย และได้มาพ่อนร่อยอย่างสนุกสนาน ซึ่งผีบรรพบุรุษมีความชื่นชอบและพอใจหากลูกหลานจัดพิธีรำผีให้ก็จะอำนวยการให้อยู่เย็นเป็นสุข ไม่ให้เกิดอาการป่วยไข้ และไม่มีเรื่องร้าย ๆ เกิดขึ้นในครอบครัว

วงปีพาทย์ของนายเถลิง ทูเครือ มักจะได้รับการติดต่อจากบ้านคันผีหรือเจ้าภาพให้ไปบรรเลงประกอบพิธีรำผีของชาวมอญภายหลังจากที่ญาติพี่น้อง หรือบุคคลในครอบครัวเกิดอาการเจ็บไข้ได้ป่วย เกิดปัญหา มีความทุกข์ใจ บางรายเกิดความขัดแย้งในหมู่ญาติมิตรจึงต้องติดต่อขอความช่วยเหลือจากนายเถลิง ทูเครือ ให้ช่วยตรวจดูใบพลุ และจัดทำพิธีรำผี โดยนางสุนีย์ ทูเครือ เป็นโด้งทำพิธีในวันรำผี

ชาวมอญบางรายไม่เคยจัดพิธีรำผีมาเป็นเวลานานนับสิบปี บางรายอาจจะไม่ต้องการจัดพิธีรำผีเนื่องจากมีค่าใช้จ่ายมาก แต่เมื่อบุคคลในครอบครัวเกิดอาการเจ็บป่วย เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ไม่ดี หัวหน้าครอบครัวก็จะเริ่มตรวจสอบให้โด้งและผู้ตรวจดูใบพลุช่วยตรวจสอบว่าเกิดจากการกระทำผิดอย่างไรบ้าง หากจำเป็นก็ต้องจัดพิธีรำผีตามความเชื่อ สำหรับชาวไทยเชื้อสายมอญที่ไม่มีปัญหาการเจ็บไข้ได้ป่วย หรือปัญหาต่าง ๆ ก็มักจะไม่นำติดต่อให้นายเถลิง ทูเครือ และโด้งผู้ทำพิธีเพื่อจัดพิธีรำผีแต่อย่างใด ทั้งนี้เนื่องจากการจัดพิธีการรำผีของชาวมอญแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายมาก

กำหนดการจัดพิธีรำผีมักจะกระทำกันในช่วงเดือน 4 เดือน 6 เป็นส่วนใหญ่ สำหรับเดือน 8 และเดือน 12 มีการจัดพิธีบ้างปานกลาง ช่วงเข้าพรรษาจะไม่มีการจัดพิธีรำผี และไม่จัดพิธีรำผีในวันพระ และวันเสาร์ ชาวไทยเชื้อสายมอญเชื่อว่าเป็นวันแรง ผีบรรพบุรุษอาจจะไม่มาร่วมงานได้

นอกจากนี้ชาวไทยเชื้อสายมอญยังมีความเชื่อว่า หากมีผู้เสียชีวิตในบ้านจะเป็นช่วงเดือนใดก็ตามในปีนั้นทั้งปีครอบครัวที่มีผู้เสียชีวิตจะไม่สามารถจัดให้มีงานรำผี แต่งงาน เลี้ยงผี จนกว่าจะพ้นกำหนด 1 ปี จึงจะสามารถจัดงานได้

การมาติดต่อปีพาทย์เพื่อบรรเลงในงานรำผีของชาวมอญ

การมาติดต่อวงปีพาทย์ของนายเถลิง ทูเครือ เพื่อให้ไปบรรเลงปีพาทย์ประกอบพิธีรำผี เจ้าภาพต้องเตรียมเครื่องบูชาครูมาที่บ้านของนายเถลิง ทูเครือ ในวันติดต่อประกอบด้วย พลุ 3 ตับ ๆ ละ 7 ใบ หมาก บุหรี่ 1 ซอง ดอกไม้ ธูป เทียน การถือปฏิบัติในลักษณะเช่นนี้ได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต

เครื่องยกรูที่นำมาเพื่อใช้ประกอบการมาติดต้องงปีพาทย์จะนำมาบูชาที่ครูบาอาจารย์ที่บ้านของนายเถลิง ทุเครือ ซึ่งจัดหิ้งบูชาไว้ เจ้าภาพที่มาติดต้องจะนำเครื่องบูชาทั้งหมดใส่ถาดแล้วใช้ผ้าผืนเล็ก ๆ หรือเช็ดหน้าคลุมเครื่องบูชา ยกเครื่องบูชาไปวางที่บริเวณด้านหน้าของหิ้งบูชาครูบาอาจารย์ เจ้าภาพจะเป็นผู้เปิดผ้าเช็ดหน้าที่คลุมเครื่องบูชาออกแล้วจุดธูปเทียนเพื่อบูชาแก่ครูบาอาจารย์ จากนั้นนายเถลิง ทุเครือ จะนำเอาใบพลูทั้ง 3 ดับที่จัดมาบูชาครูนั้นขึ้นมาสลับแล้วหยิบใบพลูขึ้นมา 1 ใบ ซึ่งเป็นลักษณะเช่นเดียวกับการเสี่ยงทาย เพื่อตรวจสอบว่าบ้านเจ้าภาพหรือบ้านต้นผีที่มาติดต้องว่าจ้างให้ไปบรรเลงประกอบในพิธีรำผีของชาวมอญนั้นเป็นเช่นไร

การใช้ใบพลูเสี่ยงทาย

การสังเกตใบพลูของนายเถลิง ทุเครือ จะใช้วิธีการสังเกตจากใบพลูที่เสี่ยงทายหยิบขึ้นมา ซึ่งจะทำนายปรากฏการณ์ 2 ลักษณะ

1. หากใบพลูที่เสี่ยงทายหยิบขึ้นมามีรอยขาด ก็แสดงว่า เสื้อผ้าที่บ้านต้นผีหรือเจ้าภาพนั้นเกิดมีกษัตริย์เสียดาย ควรต้องเปิดหีบหรือกระเป๋าสีเสื้อผ้านั้นออกมาตรวจสอบและจัดหาเสื้อผ้าใหม่มาทดแทน

สำหรับเสื้อผ้าที่กล่าวมานี้ เป็นเสื้อผ้าที่บ้านต้นผี ซึ่งหมายถึงบ้านของชาวมอญที่เป็นบุตรชายคนโตหรือบุตรชายที่รับการสืบทอดการนับถือผีของบรรพบุรุษ บ้านต้นผีจะมีสิ่งของที่ใช้สำหรับบูชาบรรพบุรุษอยู่ 2 อย่างคือ ตะกร้าผีของชาวมอญ เป็นตะกร้าที่ใส่กระบอกไม้ไผ่และต้นข่าไก่อดำเพื่อบูชาบรรพบุรุษตามความเชื่อของชาวมอญแล้วหีบหรือกระเป๋าสีเสื้อผ้านี้จะใส่เสื้อผ้าของผู้ชาย ผู้หญิง และแหวน 1 วง คนในครอบครัวมักจะเปิดกระเป๋าสีเสื้อผ้านี้หากไม่เกิดความเสียหายใด ๆ

2. หากใบพลูที่เสี่ยงทายมีร่องรอยและเปราะเปื้อน ไม่สะอาด ทำนายว่าที่บ้านของต้นผีมีความไม่สะอาด ไม่ได้หมายถึงบ้านกรุงรัง แต่หมายถึงคนในบ้านได้ประพฤติ หรือกระทำความผิดผิดตามความเชื่อของชาวมอญ

การตรวจดูใบพลูของนายเถลิง ทุเครือ นับเป็นความเชื่อของชาวมอญซึ่งได้รับการยืนยันจากนายเถลิง ทุเครือ และนางฟัก ทุเครือ ว่าจากการตรวจดูใบพลูมักจะเกิดปรากฏการณ์ที่แปลกประหลาดเกิดขึ้นกับใบพลู ซึ่งสามารถมองเห็นได้ด้วยตา เมื่อนายเถลิง ทุเครือ นำใบพลูทั้ง 3 ดับรวม 21 ใบ มาสลับคละกันแล้วสุ่มเลือกหยิบใบพลูขึ้นมา 1 ใบ เพื่อเสี่ยงทาย ใบพลูที่ขาดมักจะเกิดอาการขาดเพิ่มขึ้นจากเดิมที่มีรอยขาดเพียงเล็กน้อย ใบพลูนั้นก็เกิดรอยขาดมากขึ้น การขาดและการเปราะเปื้อนจะมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับบ้านของต้นผีว่ามีผ้าของบรรพบุรุษที่อยู่ที่บ้านต้นผีนั้นมีรอยขาด หรือรอยเปราะเปื้อนเพียงใด และมีการประพฤติปฏิบัติตนผิดผิดมากน้อยเพียงใด

จากการตรวจดูใบพลูก็พบเหตุการณ์ลักษณะเช่นนี้อยู่เป็นประจำ เมื่อต้นผีหรือเจ้าภาพไปตรวจดูที่หีบผ้าหรือกระเป๋าสีผ้าก็มักจะพบว่าเสื้อผ้าของบรรพบุรุษมีร่องรอยการฉีกขาดจริง ต้นผีหรือเจ้าภาพก็ต้องจัดเตรียมหาเสื้อผ้าชุดใหม่มาเปลี่ยนให้ในวันที่จัดพิธีรำผี สำหรับชุดเดิมที่มีรอยฉีกขาดก็ต้องนำออกมาจากหีบหรือกระเป๋าสีเสื้อผ้านั้นแล้วนำไปมอบให้ผู้อื่นเพื่อนำไปสวมใส่ทำผ้าจีวร หรือนำไปใช้ประโยชน์อื่น ๆ ก็ได้ มักจะไม่มีกรนำเอาเสื้อผ้างดงกล่าวไปเผาหรือทิ้งโดยไม่ได้ใช้ประโยชน์ แต่สำหรับคนไทยเชื้อสายมอญมักจะไม่นำเสื้อผ้าดังกล่าวมาใช้สวมใส่หรือมาทำผ้าจีวรในบ้านของตนเอง จึงมักจะนำเสื้อผ้าเหล่านี้ไปมอบให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่คนไทยเชื้อสายมอญ หรือนำไปทำผ้าจีวรที่วัด

การตรวจสอบใบพลู บางครั้งนายเถลิง ทูเครือ พบว่าใบพลูมีสภาพที่สวยงาม มีความอ่อนช้อย ก็แสดงว่าที่บ้านต้นผีหรือเจ้าภาพนั้นไม่มีการผิดผี เสื้อผ้าไม่ฉีกขาด แต่ผีบรรพบุรุษคงจะต้องการให้จัดพิธีรำผีเพราะอยากรจะพื่อนรำ ต้นผีหรือเจ้าภาพก็ควรจะจัดพิธีรำผีขึ้น

จากการเสียดายของนายเถลิง ทูเครือ บางครั้งพบว่า ใบพลูเปื้อนหรือขาด เมื่อไปตรวจสอบที่บ้านของต้นผีหรือเจ้าภาพก็มักจะพบว่า เสื้อผ้าเหล่านั้นขาดบ้าง มีดอกหญ้าเข้าหู หรือเศษหญ้าติดอยู่ที่เสื้อผ้าง้าง ทำให้เกิดความประหลาดใจแก่ต้นผีและบุคคลในครอบครัว เนื่องจากเสื้อผ้าเหล่านี้มักจะถูกจัดเก็บไว้ในหีบหรือกระเป๋าสีเสื้อผ้างดงกล่าวแล้ว เมื่อมีร่องรอยการฉีกขาด มีดอกหญ้า หรือเศษหญ้าติดอยู่ที่เสื้อผ้าง้างทำให้เชื่อว่าผีบรรพบุรุษได้สวมใส่เสื้อผ้าชุดดังกล่าวแล้วออกไปเดินตามพื้นที่ต่าง ๆ ทำให้ดอกหญ้าติดมากับเสื้อผ้า หรืออาจจะเดินทางไปแล้วถูกวัชคูอื่น ๆ เกี่ยวเสื้อผ้าทำให้เสื้อผ้าขาด บ้านต้นผีจึงต้องจัดหาเสื้อผ้าชุดใหม่มาเปลี่ยนทดแทนให้

กรณีที่ใบพลูที่เสียดายมีรอยขาดหรือเลอะเปรอะเปื้อน บ้านต้นผีหรือเจ้าภาพที่มาติดต่อ นั้น สมควรต้องจัดพิธีรำผี เพราะถือว่าการกระทำผิดผี หากไม่จัดพิธีรำผีจะทำให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านต้นผีหรือญาติพี่น้องต้องประสบกับเคราะห์กรรมต่าง ๆ ในทางไม่ดี ทั้งเกิดความเจ็บไข้ได้ป่วย ได้รับความเดือดร้อน หากร้ายแรงมาก ๆ ก็อาจจะถึงกับเสียชีวิตได้

กรณีที่ใบพลูที่เสียดายนั้นไม่มีรอยขาดหรือเปรอะเปื้อน บ้านต้นผีก็อาจจะไม่จำเป็นต้องจัดพิธีรำผี หากบ้านต้นผีมีความตั้งใจที่จะจัดพิธีรำผีก็สามารถจัดพิธีรำผีได้ เจ้าภาพบางรายเห็นว่าการจัดรำผีเป็นเรื่องดีก็สามารถจัดพิธีรำผีได้

ชาวไทยเชื้อสายมอญบางรายที่ไม่ค่อยได้เอาใจใส่ มักจะปล่อยปละละเลยต่อการประพาดิปฏิบัติตนตามความเชื่อของการถือผีของชาวมอญ ไม่ได้ตรวจสอบสิ่งทีนำมาบูชาบรรพบุรุษเท่าที่ควร บุคคลเหล่านี้อาจจะประสบกับเคราะห์กรรมตามความเชื่อ บางรายเกิดอาการเจ็บป่วยประสบกับเหตุการณ์ไม่คาดฝัน ประสบอุบัติเหตุ เกิดเหตุการณ์ไม่ดีทำให้เกิดความทุกข์ใจ เมื่อ

เกิดเหตุการณ์เหล่านี้แล้วจึงจะหันมาให้ความเชื่อถือต่อการกระทำตนผิดผี จึงมาติดต่อนายเถลิง
ทุเครือ เพื่อจะดำเนินการจัดพิธีราผี เพื่อแก้ไขสิ่งที่ไม่ดีเหล่านั้น

การดูใบพลุของนายเถลิง ทุเครือ ได้รับการสืบทอดมาจากนางเอี้ยง ไม่ทราบนามสกุล
ซึ่งนายเถลิง ทุเครือ เรียกว่าป้าเอี้ยง เป็นชาวบ้านหมู่ 5 บ้านนครชุม ตำบลนครชุม อำเภอบ้านโป่ง
จังหวัดราชบุรี ช่วงที่ได้รับการสืบทอดการตรวจดูใบพลุนี้ นายเถลิง ทุเครือ มีอายุประมาณ 40
ปี โดยการเดินทางไปกับป้าเอี้ยง เพื่อช่วยตรวจดูใบพลุที่ชาวมอญใช้เสี่ยงทาย ป้าเอี้ยง ซึ่งทำ
หน้าที่เป็นร่างทรงและจัดทำพิธีราผีของชาวมอญ ซึ่งชาวมอญมักจะเรียกว่า “โด้งเอี้ยง” ไม่กี่ปี
ต่อมานางเอี้ยง เสียชีวิต นายเถลิง ทุเครือ จึงทำหน้าที่ดูใบพลุแทน สำหรับผู้ที่ทำหน้าที่เป็นร่าง
ทรงและทำพิธีราผีแทนโด้งเอี้ยงคือ นางสุนีย์ ทุเครือ ปัจจุบันอายุ 48 ปี มีศักดิ์เป็นน้องสะใภ้ของ
นายเถลิง ทุเครือ

สำหรับนายเท็ง ทุเครือ บิดาของนายเถลิง ทุเครือ ก็มีความสามารถในการตรวจดูใบพลุ
เช่นกัน แต่นายเถลิง ทุเครือ ไม่ได้รับการสืบทอดความรู้ี้จากบิดา

ขั้นตอนการบรรเลงปีพาทย์มอญประกอบพิธีราผีของชาวมอญ

1. เริ่มจากพิธียกครู

ในวันทำพิธีต้องยกครูวงปีพาทย์ จะใช้ มะพร้าวแก่ 1 ลูกไม่ต้องปลอกเปลือก กล้วย 1
หวี เหล้า 1 ขวด ดอกไม้ ธูป 3 ดอก เงิน 12 บาท พลุ 3 ตับ ๆ ละ 7 ใบ หมาจำนวนหนึ่ง
อาจจะเป็นหมาสดหรือหมาแก่ก็ได้ สาเหตุของการใช้เครื่องบูชาครูดังกล่าวนี้นั้นเป็นมาอย่างไร
ไม่ทราบที่มา

2. บรรเลงเพลงต่าง ๆ ตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 เพลงเชิญผี เป็นเพลงเดียวกันกับเพลงเชิญ ที่วงปีพาทย์มอญใช้บรรเลงเป็น

เพลงแรกหลังจากทำพิธียกครูก่อนการบรรเลงเสร็จ

2.2 เพลงเงินหนัก เป็นเพลงที่ใช้สำหรับเชิญปู่ และตา

2.3 เพลงเงินคั่วค เป็นเพลงที่ใช้สำหรับเชิญย่า และยาย

2.4 เพลงประจำผี เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับเทพยดาอารักษ์ หรือวิญญาณต่าง ๆ

ตามแต่ดวงวิญญาณที่จะเข้ามาพื่อนรำในพิธี เพลงที่บรรเลงจะเปลี่ยนไปตามกิริยาของผีที่มาพื่อนรำ
นักดนตรีจะเลือกเพลงที่มีท่วงทำนองและจังหวะตามความเหมาะสม ไม่ได้มีการกำหนดว่าควรจะ
ใช้เพลงอะไรกับวิญญาณของใคร มักจะเน้นเพลงที่มีจังหวะเร็ว ๆ เพื่อความสนุกสนานรำเรียง
บางครั้งหากนักดนตรีบรรเลงไม่ถูกใจร่างทรงก็อาจจะถูกร่างทรงมองด้วยสายตาที่ต่อว่า หรืออาจจะ
ไม่ยอมออกมาพื่อนรำ

ภาพที่ 19 การยกครุฑี่พาทย์ก่อนเริ่มบรรเลงในพิธีรำผีของชาวมอญบ้านเขาราบ ตำบลเตาปูน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี (ถ่ายเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2552 โดย ผศ.พีระชัย ลีสมบูรณ์ผล)

ภาพที่ 20 การบรรเลงี่พาทย์มอญของนายเถลิง ทุเคื้อ ประกอบพิธีรำผีของชาวมอญ (ถ่ายเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2552 โดย ผศ.พีระชัย ลีสมบูรณ์ผล)

ขณะที่ร่างทรงกำลังฟ้อนรำอยู่นั้นร่างทรงก็จะนำเอามะพร้าวอ่อน ขนม ข้าวเหนียวและอาหารคาวหวานต่าง ๆ มาป้อนให้กับผู้ที่มาร่วมงานเพื่อเป็นสิริมงคล และเชื่อว่าอาหารที่ป้อนให้นั้นเป็นการช่วยรักษาโรคให้แก่ผู้ร่วมงาน

สิ่งที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่ง เมื่อได้ฟังผู้ทำพิธีรำผีเริ่มจะเข้าสู่ขั้นตอนการรำผี เมื่อวิญญาณได้มาเข้าร่างของโต้้ง ก่อนที่จะฟ้อนรำร่างทรงจะเข้ามากราบไหว้เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งฆ้องมอญ มักจะเป็นเครื่องดนตรีที่ร่างทรงเข้ามากราบไหว้ก่อนเข้าสู่การรำผี พิธีการรำผีจะเริ่มตั้งแต่ประมาณ 9.00 – 16.00 น. โดยมีช่วงหยุดพักกลางวัน 1 ชั่วโมง ช่วงเช้าเป็นขั้นตอนของการไหว้ผีและรำผีของบ้านต้นผี ช่วงบ่ายเป็นการฟ้อนรำของผีต่าง ๆ ซึ่งเป็นการฟ้อนรำของผีบรรพบุรุษของญาติ ๆ เพื่อนบ้าน หรือผีอื่น ๆ ตามแต่จะมีผีบรรพบุรุษของผู้ที่มาร่วมงานจะเข้ามาฟ้อนรำเพื่อความสนุกสนาน เพลงที่ใช้บรรเลงวงปีพาทย์จะบรรเลงเพลงอะไรก็ได้ตามความเหมาะสม บางครั้งมีการนำเพลงประเภทลูกทุ่งหรือเพลงที่ได้รับความนิยมตามยุคตามสมัยมาบรรเลง โดยมุ่งเน้นความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นหลัก

ในช่วงต้นของการรำผี ได้ฟังผู้ทำพิธีจะฟ้อนรำด้วยท่าทางต่าง ๆ จำนวน 12 ท่า โดยโต้้งจะฟ้อนรำโดยถือดาบ 2 มือบ้าง ถือหอกบ้าง ท่าทางการฟ้อนรำทั้ง 12 ท่า จะมีลักษณะการฟ้อนรำตามเพลงที่ออกสำเนียงภาษาต่าง ๆ เช่น มอญ แยก ลาว พม่า เขมร ฯลฯ นักดนตรีต้องสังเกตการณ์ฟ้อนรำของโต้้ง ซึ่งน่าจะอยู่ในชุด “เพลงมอญย่าเที่ยง” เป็นเพลงมอญออก 12 ภาษา แต่นักดนตรีปีพาทย์ที่บรรเลงประกอบพิธีรำผีอาจจะไม่รู้จักเพลงมอญย่าเที่ยง แต่ก็สามารถบรรเลงเพลงตามสำเนียงที่โต้้งรำรำได้อย่างเหมาะสม

หลังจากโต้้งฟ้อนรำจนเสร็จพิธีในช่วงเช้า ช่วงบ่ายเป็นการฟ้อนรำของผีอื่น ๆ บ้านต้นผีจะจัดพลูเป็นจิบไว้สำหรับมอบให้ผู้มาร่วมงาน โดยจะมอบพลูให้คนละ 1 จิบ เพื่อเป็นการเชิญให้ออกมาฟ้อนรำ เปรียบเสมือนการเชิญผีบรรพบุรุษของผู้ที่มาร่วมงานได้ออกมาฟ้อนรำ ผู้ที่ได้รับพลูก็ต้องออกมาฟ้อนรำ บางรายก็มีอาการเหมือนกับถูกวิญญาณของบรรพบุรุษเข้าร่างออกมาฟ้อนรำด้วยความสนุกสนาน บางรายก็ออกมาฟ้อนรำด้วยความสนุกโดยไม่มีอาการผิดปกติ

ในช่วงท้ายของพิธีรำผี เวลาประมาณ 16.00 น. มีการฟ้อนรำด้วยท่าทางต่าง ๆ 5 ท่า ได้แก่ การชนไก่ ชนช้าง ทบมะพร้าว หาบกล้วย และลากเรือ ได้ฟังผู้ทำพิธีจะทำท่าทางต่าง ๆ โดยวงปีพาทย์มอญจะบรรเลงเพลงต่าง ๆ ประกอบการแสดงท่าทางตามความเหมาะสมโดยไม่มีกำหนดว่าขั้นตอนใดใช้เพลงอะไร

การชนไก่ ร่างทรง 2 คน ใช้ผ้าผืนยาวทำเป็นหงอนไก่ แสดงท่าทางเหมือนไก่ชน ผู้ร่วมงานจะนำข้าวเปลือกมาโรยตามพื้น ร่างทรงก็ทำท่าทางไปจิกกินข้าวเปลือก เมื่อถึงช่วงที่ต้อง

ภาพที่ 21 - 22 การรำผีในพิธีรำผีของชาวมอญบ้านเขาราบ ตำบลเตาปูน อำเภอโพธาราม
จังหวัดราชบุรี (ถ่ายเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2552 โดย ผศ.พีระชัย ลีสมบูรณ์ผล)

การชนไก่ รำทรง 2 คน ใช้ผ้าผืนทำเป็นหงอนไก่ แสดงท่าทางเหมือนไก่ชน ผู้ร่วมงานจะนำข้าวเปลือกมาโรยตามพื้น รำทรงก็ทำท่าทางไปจิกกินข้าวเปลือก เมื่อถึงช่วงที่ต้องชนไก่ รำทรงทั้ง 2 คน ก็แสดงท่าทางโดยใช้ร่างกายกระทบกันเหมือนไก่กำลังชนกัน สร้างความสนุกสนานให้กับผู้ร่วมงาน

การชนช้าง ให้ผู้มาร่วมงานนำผ้ามาพันทำเป็นวงช้างแสดงท่าทางเป็นช้างแล้วให้รำทรงทั้ง 2 คน ไล่จับช้างบริเวณคันหว่า ซึ่งเจ้าภาพจะนำกิ่งหว้ามาปักไว้บริเวณหน้าโรงพิธีแทนคันหว่า ช้างจะวนเวียนอยู่บริเวณคันหว่า รำทรงจะไล่จับช้างแล้วนำเข้าไปในโรงพิธี การใช้คันหว่า เป็นมาอย่างไรให้ผู้สัมภาษณ์ที่ไม่ทราบที่มา

การทุมมะพร้าว เป็นช่วงที่รำทรงจะนำมะพร้าวมาทุมให้แตก ส่วนใหญ่แล้วรำทรงมักจะทุมครั้งเดียวมะพร้าวก็แตก หากรำทรงทุมมะพร้าวไม่แตกก็ต้องทุมใหม่จนกว่ามะพร้าวนั้นจะแตกแยกออกจากกันจึงจะถือว่าเสร็จพิธีราผี การทุมมะพร้าวในครั้งเดียวไม่แตกก็ไม่ถือว่าเป็นปัญหา และไม่มีเกี่ยวข้องกับการเสี่ยงทายใด ๆ

หาบกล้วย เปรียบเสมือนว่า พิธีราผีครั้งนี้เสร็จสิ้นแล้ว จึงให้ผีบรรพบุรุษหาบกล้วยไปเป็นของฝากด้วย รำทรงคนหนึ่งจะหาบกล้วย 2 หวี โดยมีรำทรงอีกคนหนึ่งถือดาบเดินนำหน้า รำทรงทั้งสองคนเดินตามกันวนคันหว่า 3 รอบแล้วเดินเข้าโรงพิธี

ลากเรือ โด่ง หรือรำทรงผู้ทำพิธีจะเรียกคันผีหรือเจ้าภาพให้เข้ามาในโรงพิธี โด่งจะนำเอาเครื่องบูชา บายสี และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในงานพิธีราผีของชาวมอญมาเทลงตรงกลางโรงพิธี จากนั้นนายเถลิง ทูเครือ ก็จะเข้าไปทำพิธี ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายของพิธีราผี เพื่อเป็นการอวยพรให้คันผี ญาติพี่น้องและผู้มาร่วมงานมีความสุขความเจริญ อวยพรให้มีความสุขเจริญก้าวหน้า อยู่เย็นเป็นสุข ให้หายจากอาการป่วยไข้ อย่าให้มีภัยอันตรายใด ๆ เกิดขึ้น บอกกล่าวกับเจ้าที่เจ้าทาง ผีบ้านผีเรือนให้รู้ว่าพิธีนี้จบสิ้นแล้ว

ขณะที่นายเถลิง ทูเครือ ทำพิธีหาบกล้วยอยู่นี้ โด่งก็นำไม้ง่ามยาวประมาณ 1.5 เมตร มาทำเป็นไม้ถ่อเรือ แสดงท่าทางคล้ายกับถ่อเรือ โดยใช้ไม้ง่ามค้ำยันลงไปที่พื้นดิน แสดงท่าทางอยู่ที่ด้านหลังของนายเถลิง ทูเครือ

ขั้นตอนสุดท้าย นายเถลิง ทูเครือ ถอนคันหว่าที่ปักเอาไว้ จากนั้นก็เรียกคันผีหรือเจ้าภาพให้เข้ามาดูหม้อดินที่ใส่ข้าวสารและปักเทียนขนาดยาวประมาณ 1 กีบ ซึ่งจุดไว้ตั้งแต่ช่วงต้นของพิธีในตอนเช้า ซึ่งเทียนจะดับไปแล้วตั้งแต่ช่วงเช้า

นายเถลิง ทูเครือ นำหม้อดินมาตรวจดูว่า จากการจัดพิธีราผีในวันนี้เรียบร้อยดีหรือไม่ เป็นที่พอใจของผีบรรพบุรุษหรือไม่ สามารถแก้ไขปัญหาคาการกระทำผิดผีได้อย่างถูกต้องหรือเกิด

ข้อคิดขัดหรือไม่ว่า นายเถลิง ทูเครือ จะอธิบายผลของการจัดพิธีรำผีโดยสังเกตจาก น้ำตาเทียนที่หยดลงมาที่ข้าวสาร ถือว่าเป็นการเสี่ยงทายขั้นสุดท้ายก่อนเสร็จสิ้นพิธี การเสี่ยงทายจากการตรวจดูน้ำตาเทียน หากน้ำตาเทียนหยดอย่างสวยงามไม่เลอะเทอะ ก็ถือว่าดี หากน้ำตาเทียนกระจัดกระจายเลอะเทอะไม่สวยงามก็แสดงว่าการแก้ไขโดยการจัดพิธีรำผี ในวันนี้อาจไม่ดี อาจจะไม่เป็นที่พอใจของผีบรรพบุรุษ อาจต้องมีการแก้ไขกันไป

จากการสังเกตของนายเถลิง ทูเครือ และนางฟัก ทูเครือ เคยพบว่า บ้านต้นผีที่จัดพิธีรำผี เมื่อเสร็จพิธีแล้วเมื่อไปตรวจดูน้ำตาเทียนในหม้อดิน ปรากฏว่าน้ำตาเทียนกระจัดกระจายเลอะ เทอะ ซึ่งแสดงถึงการจัดพิธีรำผีในวันนั้นยังไม่เป็นที่พอใจ ญาติพี่น้องและผู้มาร่วมงานก็ไม่ทราบ ว่าเกิดจากสาเหตุใด ต่อมาทราบว่าบุคคลในบ้านต้นผีตั้งครุฑแล้วปิดบังไม่ยอมรับว่าตั้งครุฑอยู่ ภายหลังมีการยอมรับกับญาติพี่น้องว่ามีการผิดผีจึงต้องจัดพิธีรำผีใหม่ ทั้งนี้เนื่องมาจากบุคคลใน บ้านนั้นประสบกับเหตุการณ์วุ่นวายอยู่ไม่มีความสุข จึงต้องหาวิธีแก้ไข จึงต้องทำพิธีรำผีตามความ เชื่อของชาวมอญ

สำหรับวงปีพาทย์มอญที่บรรเลงประกอบพิธีรำผีของชาวมอญบรรเลงเพลงต่าง ๆ เสร็จสิ้น ตั้งแต่ช่วงที่ร่างทรงแสดงท่าทางลากเรือ วงปีพาทย์บรรเลงเพลงประกอบเป็นเพลงสุดท้าย ไม่มีการกำหนดว่าต้องบรรเลงเพลงใดเป็นเพลงสุดท้าย

การรับค่าจ้างในการบรรเลงวงปีพาทย์ นายเถลิง ทูเครือ ได้รับเงินตอบแทนเฉพาะค่าจ้าง ในการบรรเลงวงปีพาทย์มอญประกอบการรำผี ไม่ได้มีค่าตอบแทนพิเศษสำหรับการทำหน้าที่ ประกอบพิธีรำผี และการตรวจดูการเสี่ยงทายน้ำตาเทียนในหม้อดิน นายเถลิง ทูเครือ มีความเห็นว่าไม่จำเป็นต้องได้รับค่าจ้างพิเศษเพราะถือว่าการให้ความช่วยเหลือกันระหว่างชาวไทยเชื้อสายมอญ และนับเป็นการช่วยสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามของชาวไทยเชื้อสายมอญ

3. คนตรีของชาวไทยทรงดำ ตำบลคอนคลั่ง อำเภอคำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

จากการสัมภาษณ์ นายสมพงษ์ เกิดน้อย ผู้ใหญ่บ้านฝั่งราง บ้านเลขที่ 14 หมู่ 3 บ้านฝั่ง ราง ตำบลบัวงาม อำเภอคำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2551) ประเด็นเกี่ยวกับคนตรีและเพลงของชาวไทยทรงดำ พบว่า นายสมพงษ์ เกิดน้อย มีเชื้อสายชาวไทยทรงดำที่บ้านคอนคลั่ง ตำบลคอนคลั่ง การขับร้องเพลง และการบรรเลงดนตรีที่เป็น คนตรีพื้นถิ่นของชาวไทยทรงดำ ตำบลคอนคลั่ง อำเภอคำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ในอดีตจะ เคยมีมาก่อนหรือไม่อย่างไรนั้นไม่อาจจะทราบได้ เนื่องจากตั้งแต่เกิดมาก็ยังไม่เคยได้ยินได้ฟัง เพลงขับร้องหรือการบรรเลงดนตรีที่เป็นของชาวไทยทรงดำที่อาศัยอยู่ในตำบลคอนคลั่ง อำเภอ คำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ในระยะหลัง ๆ เคยได้มีการนำเอาการแสดงของชาวไทยทรงดำจากจังหวัดเพชรบุรี เข้ามาแสดงในจังหวัดราชบุรีบ้าง เนื่องจากเมื่อใดที่ทางจังหวัดราชบุรี หรือหน่วยงานราชการจัดงานที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยทรงดำ ก็มีการติดต่อการแสดงจากชาวไทยทรงดำที่จังหวัดเพชรบุรีมาแสดง ซึ่งไม่ใช่การแสดงของชาวไทยทรงดำในจังหวัดราชบุรี

สำหรับการบรรเลงแคนวงประยุดต์ของชาวบ้านตำบลคอนคั้งจังหวัดราชบุรี จะมีการรำที่เรียกว่า “รำลาว” ซึ่งเป็นการบรรเลงเพลงประเภทเพลงร้าว ใช้เพลงเดี่ยวโขง เพลงลูกทุ่ง และเพลงต่าง ๆ ที่มีจังหวะสนุกสนาน ชาวบ้านก็เข้ามารำรำเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความเป็นจริงก็จะพบว่า การบรรเลงเพลงเหล่านี้ไม่ได้มีความแตกต่างไปจากการบรรเลงแคนวงของคณะอื่น ๆ เป็นการบรรเลงเพื่อความสนุกสนานและเพื่อการเต้นรำของชาวบ้าน สำหรับชาวบ้านในพื้นที่ตำบลคอนคั้งก็นิยมเรียกการรำแบบนี้ว่า “รำลาว” ซึ่งมักจะมีการขอให้แคนวงประยุดต์บรรเลงเพลงประเภทที่มีจังหวะสนุกสนานลักษณะเช่นนี้เป็นประจำ

การแต่งกายของชาวไทยทรงดำ ปัจจุบันมักจะไม่นิยมสวมใส่เสื้อผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ มักจะสวมใส่เสื้อผ้าไม่แตกต่างไปจากบุคคลทั่วไป การสวมใส่เสื้อผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำมักจะสวมใส่เฉพาะช่วงที่มีงานของชาวไทยทรงดำ งานที่ขอความร่วมมือจากจังหวัดราชบุรี หรือจากหน่วยงานราชการที่ขอความอนุเคราะห์ให้สวมใส่ชุดของชาวไทยทรงดำ สำหรับการร่วมงานทำบุญต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน ในวัด หรือในชุมชนมักจะสวมใส่เสื้อผ้าตามแบบที่ได้รับความนิยมทั่วไปในสังคม ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นไปตามสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และตามสภาพความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนแปลงไป

4. คนตรีของชาวไทยยวน

จากการสัมภาษณ์ นายจวน แหวนเครือ อายุ 72 ปี นางหนอม แหวนเครือ อายุ 70 ปี บ้านเลขที่ 119 หมู่ 13 บ้านต้นแห่น ตำบลลุ่มบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี (เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2551) พบว่า ในอดีตเท่าที่เคยได้ยินได้ฟังมาก็มีการใช้เพลงกล่อมลูกที่ใช้ขับร้องเป็นภาษาของชาวไทยยวน ขับกล่อมลูกเพื่อให้หลับนอน แต่สำหรับเพลง การบรรเลงดนตรี และการแสดงต่าง ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยยวน ทั้งนายจวน แหวนเครือ และนางหนอม แหวนเครือ ก็ไม่เคยได้ยิน สำหรับในยุคปัจจุบันเพลงกล่อมลูกที่เคยใช้ก็ได้สูญหายไปหมดแล้ว จึงไม่มีการแสดง ขับร้อง และการบรรเลงดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยยวนหลงเหลืออยู่ สำหรับการจัดงานของจังหวัดราชบุรี หรืองานที่จัดขึ้นโดยวัดหรือหน่วยงานที่ต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชาวไทยยวน ก็มักจะว่าจ้างให้การแสดงและการบรรเลงดนตรีมาจากจังหวัดทางภาคเหนือ เพื่อมาบรรเลง ขับร้อง และแสดงเพื่อให้เห็นว่าดนตรี

ของชาวไทยยวนมีลักษณะเช่นนี้ แต่ชาวบ้านก็ไม่ทราบว่าลักษณะของเพลงและดนตรีที่นำมาบรรเลงนั้นเป็นดนตรีและการแสดงที่มีใช้อยู่ในกลุ่มชาวไทยยวนในจังหวัดราชบุรีหรือไม่

5. ดนตรีของชาวเขมรในจังหวัดราชบุรี

จากการสัมภาษณ์ หลวงตาฉลอง วรมังคโล (อายุ 75 ปี) วัดหัวป่า ตำบลวัดยางงาม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี และนายประดิษฐ์ เกศทรัพย์ อายุ 53 ปี บ้านเลขที่ 46 หมู่ 14 บ้านหนองเด่น ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2522) พบว่า ชาวไทยเชื้อสายเขมรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ปัจจุบันได้มีความเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ไปจากอดีตเป็นอย่างยิ่ง การใช้ภาษาเขมรแทบจะไม่หลงเหลือให้ได้ยินได้ฟัง วัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่แสดงถึงความเป็นชาวไทยเชื้อสายเขมรก็ไม่มีปรากฏให้ได้พบเห็นในปัจจุบัน

ในอดีตชาวเขมรจะมีการขับร้องเพลง หรือการบรรเลงดนตรีหรือไม่นั้นไม่ทราบ เนื่องจากตั้งแต่เกิดมาก็ไม่เคยได้ยินได้ฟังการขับร้องหรือบรรเลงดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวเขมร สังเกตได้จากแม้แต่ภาษาพูดก็ยังแทบจะไม่ปรากฏให้ได้ยินได้ฟัง ศิลปะวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นเชื้อสายเขมรก็ไม่มีให้เห็นกันในปัจจุบัน